

HONVÉD ALTISZTI FOLYÓIRAT

XXXII. ÉVFOLYAM
2020. 2. SZÁM

TARTALOM

TARTALOM

Altisztek az élvonalban.....	2
Vezénylőzászlósi látogatás az „Acélkockáknál”	3
Haderőnemi vezénylőzászlósok: Berek Zsolt Zsigmond főtorzszászlós	4
Mindig csak előre!.....	6
Lövész altiszti szaktanfolyam Hajdúhadházán	8
Egy példaértékű fenntathatósági beruházás Szentedréen.....	10
Zrínyi és a katonai nevelés (1)	12
Műszaki katonák a napfény városában	16
Egy világhírű fegyver nyomában (2)	20
Hadiérettségi, avagy nincs új a nap alatt	24
Egy magyar altiszti írása és fotója a fronvonalból. Aratás a sivatagban	26
Húsvét másként	26
Visszafogott történelmi találkozás.....	28
Mátyás király bélyegen.....	30
Humor	31
Történelmi visszatekintés	32

Lövész altiszti szaktanfolyam Hajdúhadházán 8. oldal

Altisztek az élvonalban

A 2020-as évben jelentős, előre nem látott kihívásokkal nézett szembe a Magyar Honvédség, a honvéd altiszti kar. A koronavírus terjedése kapcsán felmerült védekezési és a kihirdetett különleges jogrendből fakadó feladatok végrehajtása mindenkitől áldozatot, a katonákra mindig is jellemző fegyelmezettséget és engedelmességet követel. A hatéko-

nyon működő, magas szinten képzett és elkötelezett altiszti kar az egyik meghatározó alapja a Magyar Honvédség előtt álló feladatok teljesítésének, illetve kihívások sikeres kezelésének. A Magyar Honvédség parancsnoka különösen számít a honvéd altisztek következetes, követelménytámasztó, de emberséges, ugyanakkor szigorú és példamutató szolgálatára ebben a kialakult helyzetben is. Ha valamikor, akkor most kiemelten fontos alárendeltjeink magas szintű szakmai vezetése, motivációjának fenntartása. A társadalom figyelve a déli határaink mentén tanúsított szolgálatunk mellett, a most zajló események hatására ismételten a Magyar Honvédség felé fordul. Az állampolgárok napjainkban, egy eddig nem létező helyzetben, aktívan megtapasztalják a „honvéd” szó valós értelmét és értékét. A társadalom számára biztonságérzetet nyújt a katonák aktív jelenléte. Ez elismerés számunkra, ám egyben felelősséget is jelent mindannyiunknak. A magyar katonának mind megjelenésében, mind a feladatok végrehajtásában megmutatkozó magas szintű szakmaiságában élen kell járnia! Nekünk, honvéd altiszteknek kiemelt felelősségünk van abban, hogy a társadalom bizalmát ne csak megéljük, de érdemeljük is ki. Fordítsunk kiemelt figyelmet arra, hogy elkötelezett és példamutató szolgálatunkkal a Magyar Honvédség képes legyen a tervezett mindennapi feladatait végrehajtani, az előre nem látott kihívásokat kezelni, az előjáróink által elvárt célokat teljesíteni, de mindenekfelett hazánk és a magyar állampolgárok biztonságát szavatolni.

*Kriston István főtorzszászlós,
a Magyar Honvédség vezénylőzászlósa*

Vezénylőzászlósi látogatás az „Acélkockáknál”

A Magyar Honvédség vezénylőzászlósa május 14-én Székesfehérvár helyőrségbe látogatott. Kriston István főtörzsászlóst Csizmadia Lajos főtörzsászlós, az MH 43. Nagysándor József Híradó és Vezetéstámogató Ezred vezénylőzászlósa fogadta az Alba Regia laktanyában. Kriston főtörzsászlós találkozott az Acélkocka-képzésben részt vevő katonákkal, meggyőződött a kiképzők szakmai felkészültségéről és a kiképzendők motiváltságáról.

Az Acélkocka infokommunikációs (híradó) és fegyverzettech-

nikai üzemmentartó szakmai tanfolyamon 23-an vesznek részt. A július 10-én záruló kurzus végén az állomány írásbeli, szóbeli és gyakorlati vizsgán ad számot tudásáról. Ennek sikeres teljesítését követően vehetnek részt az altisztavatáson.

*Vizinger Diána hadnagy
Fotók: Révész Csaba*

Haderőnemi vezénylőzászlósok: Berek Zsolt Zsigmond főtörzszászlós

A Magyar Honvédség Parancsnokságának felállítással egy új rangidős altiszti vezetési szint jelent meg az altiszti támogató csatorna rendszerében: a haderőnemi szemlélők mellett szolgálatot teljesítő haderőnemi vezénylőzászlósok szintje. A Magyar Honvédség Légierő Haderőnemi Szemlélőségénél Berek Zsolt Zsigmond főtörzszászlós tölti be ezt a pozíciót, vele beszélgettünk.

Milyen elvárásoknak kellett megfelelni, hogy a Légierő Haderőnemi Szemlélőség haderőnemi vezénylőzászlósa lehessen?

– A kiválasztás folyamata a Magyar Honvédségben egyedülálló módon zajlott. 2018 év végén egy négy területre kiterjedő komplex megmérettetés keretében, a légierő vonatkozásában, négy rangidős altiszt bizonyíthatta a rátermettségét. A fizikai képességeket egy állapotfelmérés keretében, a nyelvi felkészültséget írásban és szóban, a szakmai felkészültséget a Katonai Vizsgaközpont külön erre az eseményre összeállított tesztje alapján, a mentális alkalmasságot pedig egy egész napos pszichológiai teszt sorozat keretében mérték. A tesztek eredményei, valamint a haderőnemi szemlélővel folytatott interjú alapján született meg a döntés. A négy jelölt közé kerülés feltétele egységszinten végzett vezénylőzászlósi tevékenység, a megfelelő szakmai és nyelvi végzettségek megléte, valamint a Magyar Honvédség vezénylőzászlósának az ajánlása volt.

Berek főtörzszászlós

Milyen kihívásokat jelentett a váltás?

– Tekintve, hogy több mint 30 év légierős múlttal rendelkezem, kilencedik éve szolgáltam már egység-vezénylőzászlósi beosztásban, volt elképzelésem róla, hogy az előttem magasabb rangidős altiszti beosztásban szolgálatot teljesítő altisztek tevékenységéből mi hasznos, követendő, és melyek azok a dolgok, amelyekben mindenképp változtatásra van szükség. Ezek, valamint a Magyar Honvédség vezénylőzászlósának iránymutatása és vezetése alapján állítottam fel prioritásokat a kezdeti időszakra.

Mik voltak ezek a prioritások?

– Első körben a légierő rangidős altiszti rendszerének teljes feltérképezése és a támogató csatorna megszilárdítása. A légierő vonatkozásában 87 század- vagy magasabb szintű vezénylőzászlósi

beosztás létezik, és jelenleg ebből 80 feltöltött. Az üresen álló beosztások feltöltése, valamint a beosztásban lévők támogatása és vezetése egyike az alapvető feladataimnak. Erre alapozva tudom a szemlélőm irányában biztosítani az általa elvárt szintet, vagyis egy kellő szakértelemmel és vezetői képességekkel rendelkező altiszti kar építését.

Milyen a légierő alakulatainak rangidős vezető altiszti állományával a kapcsolat, és milyen kihívásokkal kellett megküzdeni, amennyiben voltak ilyenek?

– Egy évvel ezelőtt még egy voltam közülük, így nem egy új közegbe, csupán egy másik szerepbe kerültem velük kapcsolatban. Szinte mindennap beszélünk, folyamatos a kapcsolattartás és a tájékoztatás. Rendszeresen látogatom a katonai szervezeteket is, véleményem szerint a személyes tapasztalatszerzés száz jelentéssel felér. A tervem legalább évi két alkalommal többnapos légierő rangidős altiszti munkaértekezlet megtartása, ahol az aktuális kihívások elemzése mellett a jövő építése, a beiskolázások tervezése lesz a téma, valamint ismeretfejlesztő előadásokat tartunk. Ezek mellett még az esti órákban a légierőnél korábban szolgálatot teljesítő vezénylőzászlósok meghívásával ápoljuk a kapcsolatot a rendszerből már kivált kollégákkal is. Hiszem, hogy ahogyan az elődeiddel bántsz, azt érdemled az utódaidtól! A tavalyi évben egy találkozót már tartottunk; idén is, még március elején, megtartottuk a tavaszi értekezletet, ám tartok

A haderónemi vezénylőzászlós fontosnak tartja a vezető altiszti állomány részvételével rendezett munkaértekezleteket

tőle, hogy ebben a formában – a kialakult helyzet miatt – ez volt idén az utolsó.

Milyen tervei, céljai vannak a jövőre nézve?

– Az altisztképzés átalakítása azonnal, a megalakulása pillanatában jelentős kihívás elé állította a haderónemi vezénylőzászlósi rendszert. Az altiszti alaptanfolyam mellett az altiszti szakmai felkészítések programjainak koordinációja sem szenvedhetett csorbát. Ezzel párhuzamosan, az új típusú képzés támogatása érdekében kezdtem el a Pályakezdő altisztek kézikönyve kidolgozását, ami, a megszólított rangidős altisztek minőségi bedolgozásainak és segítségének hála, színvonalas kiadvány lett, és mára már a második kiadásán is túl van. A légierő altiszti szakmai programjai

mellett komoly energiát fektetek a repülő-műszaki képzés jelentős fejlesztésébe. A Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program a légierő vonatkozásában jelentős szakemberigényt támaszt, aminek kiszolgálásához a repülő-műszaki szakképzésben részt vevők létszámának háromszorosára emelése sem irreális igény. Ebben mind a Magyar Honvédség Altiszti Akadémia Repülő Altiszti Oktatási Osztályától, mind a Magyar Honvédség 86. Szolnok Helikopter Bázistól, és természetesen a logisztika haderőnem vezénylőzászlósától is jelentős támogatást kapok. Célom, hogy elérjük az optimálisnak tartott szintet, vagyis hogy egy évben 40 fő frissen végzett repülő-műszaki állhasson szolgálatba. A légierő egység szintű

vezénylőzászlósainak a fejlesztése is előkelő helyen van a listámon. Határozott elképzelésem, hogy az egység-vezénylőzászlósok kivétel nélkül rendelkezzenek külföldi szakmai végzettséggel, és ötven százalékuknak meglegyen a felsőfokú angol nyelvvizsgálója. Ezen túlmenően egyértelmű számomra, hogy a légierő haderőnemnél zajló fejlesztés, a folyamatos technikai fejlődés stabil általános katonai alapokkal rendelkező, szakmailag profi, a haza szolgálata iránt elkötelezett katonákat, altiszteket és legénységi állományt kíván, az ő képzésük, mentorálásuk kiemelt fontossággal bír számomra.

Mit üzen az olvasóknak?

– A világ, velem együtt a Magyar Honvédség is rendkívül gyors tempóban fejlődik. A számtalan új kihívás, a más üzemeltetési mentalitást igénylő technikai eszközök megjelenése rengeteg tanulást kíván. A légierő talán azért van a többi haderőnemhez képest előnyösebb helyzetben, mert a Gripenek rendszeresítésével nálunk ez a folyamat már korábban elkezdődött, így számos tapasztalattal rendelkezünk. Ez a tanulási folyamat azonban nemcsak szorgalmat, kitartást igényel, hanem egy olyan képességet is, amely eddig kevésbé volt jellemző: a nyitottságot az új iránt. Ez a nyitottság azt is jelenti, hogy számos esetben évtizedes tapasztalatot sutba dobva kell előlről kezdeni a tanulást, gyakran nem az anyanyelvünkön. Ez a kivételes helyzet kivételes katonákat kíván, olyanokat, akik meg akarnak és meg tudnak felelni ezeknek a kihívásoknak. Ehhez kívánok mindenkinek türelmet, szorgalmat és kitartást, hogy a Magyar Honvédség a haderőfejlesztési program végére a régió meghatározó hadereje legyen.

A koronavírus-járvánnyal kapcsolatos feladaton Győrújbaráton

Tömösközi Tamás Kálmán zászlós
Fotók: Dévényi Veronika és Berek Zsolt főtorzszászlós archívuma

Mindig csak előre!

Kelemen Zsolt zászlós a Magyar Honvédség vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár (MH BHD) javítószázadának vezénylőzászlósa. Vele beszélgettünk életpályájáról, jelenlegi munkájáról és terveiről.

Kelemen Zsolt Törökszentmiklóson született. 1996-ig az örményesi általános iskolában tanult, majd a Bercsényi Miklós Gimnázium 8 évfolyamos képzési szakára járt. Úgy 9-10 éves korában kezdett el aktívan sportolni, amiben elmondása szerint nagy szerepe volt az édesapjának, aki korábban magas szinten focizott. A papa a labdarúgás terén igen szigorú tanítónak bizonyult, neki köszönhetően Zsoltnak elég jó szinten sikerült elsajátítani a sportág alapjait.

A gimnáziumban kezdett el kézilabdázni, csapatuk az 1996/1997-es tanévben a megyei diákolimpián a harmadik helyet szerezte meg. 2004-ben érettségizett, majd azt követően a Magyar Honvédség Kinizsi Pál Tiszthelyettes Szakképző Iskola katonai gépjárműszerelő szakán folytatta tanulmányait.

Családjában nem volt katona. Pályaválasztását jelentős mértékben motiválta sportszeretete, az hogy gyermek- és fiatakorában versenyszerűen sportolt. „Lételemem volt a sport, ezért választottam a honvédséget. Úgy gondoltam, hogy katonaként is magas kihívás vár rám mind fizikai, mind pszichikai értelemben, ami számomra vonzóvá tette a katonai hivatást. Mivel kiváló fizikai állapotban voltam, lövész- vagy felderítőkatonának szerettem volna lenni, de sajnos egyik szak sem indult a 2004/2005-ös tanévben. A barátaim, akik szintén egyenruhát öltöttek, a katonai

gépjárműszerelő szakot választották, ezért én is emellett a szak mellett döntöttem” – mondta Kelemen zászlós.

2005. július 9-én végzett és neveztek ki őrmesterré. Ekkor került a Magyar Honvédség Támogató Ezredhez, a 6. objektumüzemeltető osztály javítóműhelyének állományába, a 3. raj parancsnokhelyettese lett. A következő évben törzsőrmesteri előmeneteli tanfolyamon vett részt, majd angolul tanult, a STANAG 1.1.1.1. tanfolyamot végezte el. Céljai között a nyelvtudás bővítése ma is kiemelten szerepel.

Életében, mint korábban is, ma is jelen van a sport. 2005-ben a pályakezdő tisztek és tiszthelyettesek lövbajnokságán pisztolyversenyszámban II. helyezést ért el. Ezután ismét a labdarúgás felé fordult az érdeklődése: csapatával két esztendőben is I. helyezést ért el a Budapest Helyőrség Bajnokságon. Ha teheti, ma is sportol, de szeret kirándulni is.

2009-ben elvégezte a műszaki ellenőrző állomás szaktanfolyamot. 2010-ben a Magyar Honvéd-

Kelemen Zsolt az MH Támogató Ezrednél kezdte katonai pályafutását

ség Támogató Dandár (MH TD) támogatószázalója ellátószázadánál kapott beosztást, a javítószakasz 1. rajparancsnokhelyettese lett, mellyel egyidejűleg előlépett törzsőrmester rendfokozatba. Ebben az évben a katonai háromtusa-bajnokságon csapatával II. helyezést szereztek. Az évek során szép eredménnyel vett részt lövbajnokságokon is: 2011-ben pisztolyversenyszámban a 35 év alatti férfi kategóriában megnyerte az egyéni versenyszámot, és csapatával is a dobogó legfelső fokán végeztek. Ugyanebben az évben a logisztikusok napja alkalmából rendezett dandár-sportbajnokságon csapatával első helyen végzett a kispályás labdarúgásversenyszámban.

Számos kitüntetést érdemelt ki, így például megkapta az Árvízvédelemért Szolgálati Jelet, az Altiszti-Legénységi Szolgálati Jel III. fokozatát 10 év után, a Migrációs Válsághelyzet Kezeléséért Szolgálati Jelet, és számos egyéb elismerést is kapott (MH BHD-logóval ellátott ajándéktárgyakat, 57 mm-es díszhüvelyt).

A 2011-es esztendő több szempontból volt sorsdöntő számára. Január 27-én meg-

A kedvenc sportágak között a futball is ott van

kapta a 2010. év legeredményesebb 35 év alatti férfi sportolója címet, majd egy ECDL-tanfolyamot is elvégzett. Ebben az évben ismerkedett meg társával: „Lassan tíz éve élek boldog kapcsolatban a párommal, aki 2016 szeptember óta a menyasszonyom, emellett egy kétéves fiúgyermek büszke édesapja vagyok. Anett könnyen elfogadta a hivatásom. Ő és a gyermekünk biztos támaszt nyújtanak a munkám minél magasabb szintű elvégzéséhez” – enged bepillantást a magánéletébe is a zászlós.

Elismeréseinek sora 2012-ben is bővült: az MH Támogató Dandár által rendezett 2011. évi katonai sportbajnokságokon a támogatózászlóalj állományából, 35 év alatti férfi kategóriában az összesített II. helyezést szerezte meg. 2013-ban és 2015-ben az MH BHD-járórbajnokságon, csapatban második helyezést ért el.

2012-ben főtörzsőrmesteri előmeneteli tanfolyamon és ATP-45 biológiai-vegyi szaktanfolyamon, két évvel később pedig vezénylőzászlósi tanfolyamon vett részt. Az újabb előléptetésre csupán három évet kellett várnia: 2013. április 15-től főtörzsőrmesterként töltötte be az MH BHD Szállító Zászlóalj javítószázada javítószakaszának speciális szakasztisztje beosztását. 2015. november 15-től a javítószakasz szakasztjtje, több ízben megbízott századvezénylőzászlós volt.

A javítószázad 2015. november 15-e óta működik önálló alegységként, tevékenységét a századparancsnok vezetésével a dandárparancsnok szolgálati, valamint a dandárparancsnok-helyettes szakmai irányítása mellett végzi. Feladata a dandár és a budapesti katonai szervezetek személy- és tehérgépjárműveinek, autóbuszainak javítása, műszaki vizsgáztatása, valamint a fegyverzeti eszközök javítása. Végzi a műszaki hibás és balesetet szenvedett gépjárművek mentését és szállítását Bu-

dapesten, országosan és határon túl. Részt vesz a gépjárművek – az érvényben lévő szabályozókban meghatározott műveletterv szerinti – üzem- és forgalombiztonsági, valamint karbantartottsági ellenőrzésében. A század szakemberei végzik a dandár rendszeresített és az ellátásra utalt szervezetei gépjárműtechnikai eszközeinek technikai kiszolgálását, javítását.

A század kiemelt hangsúlyt fektet a javítóműhely folyamatos fejlesztésére; ennek köszönhetően a szerelőállomány a már nem garanciális eszközök javítását is el tudja végezni.

A fegyverjavítással foglalkozó állomány folyamatosan részt vesz lövészeteken, ahol elhárítja a felmerülő hibákat, valamint felügyeli és segíti a lövészeteket követő szakszerű fegyverkarbantartást. A század jó kapcsolatokat ápol a technikai eszközök gyártóival, ami elősegíti a szakmai ismeretek, tapasztalatok naprakészen tartását, megosztását.

A javítószázadnál fontosnak tartják a csapatépítést, az állomány részére minden évben közös programot rendeznek, ahol az együtt elkészített és elfogyasztott ebédet kötetlen beszélgetés követi. Már hagyománnyá vált, hogy a katonáállomány döntő többsége minden év nyarán három napot a Balatonnál tölt, alkalmat teremtve a kikapcsolódásra.

A század 2015-ben – közösen a Magyar Honvédség Civil-katonai Együttműködési és Lélektani Műveleti Központ állományával – készenléti szolgálatot látott el a NATO Reagáló Erő kötelékében.

„2019. szeptemberi kinevezésem és előléptetésem előtt már két évig a század megbízott vezénylőzászlósa voltam. Kezdetben nehézséget okozott, hogy vannak olyan altisztjei a századnak, akik már akkor főtörzsőrmesterek voltak, amikor én őrmesterként idekerültem a század elődjéhez, azonban mára már teljesen elfogadtak mint vezénylőzászlóst” –

Elismerés átvétele Baráth Ernő dandártábornoktól

foglalja össze a zászlós az új beosztás átvétele óta eltelt időszak tapasztalatait.

Kelemen zászlós a későbbiekben szeretne magasabb vezénylőzászlósi beosztásba kerülni, valamint az is a tervei között szerepel, hogy tudását külszolgálat keretein belül is gyarapítsa. Kitűzött célja, hogy 6-8 éven belül megtegye a következő lépcsőfokot a pályafutásában. Úgy értékeli, hogy katonai pályája során szinte csak pozitív hatások érték. Szerencsésnek tartja magát, hiszen egy alegységnél jutott el a rajparancsnok-helyettesi beosztástól a századvezénylőzászlósi beosztásig.

Milyen tanácsot adna a pályakezdő őrmestereknek? – kérdezem zárásként a zászlóstól.

„Legyenek ambiciózusok, folyamatosan képezzék magukat. A lehető legtöbb tanfolyamra el kell menni, így növelni tudják tudás-szintjüket, más egységeknél szocializálódott katonákkal is találkoznak, tapasztalatot tudnak cserélni és széles látókörrel fognak rendelkezni. Sportoljanak sokat, így fitten tarthatják magukat testileg és lelkileg is!”

Kun-Orosz Adrienn
Fotók: Kelemen Zsolt zászlós
archívuma

Lövész altiszti szaktanfolyam Hajdúhadházán

Meghatározó részéhez érkezett a MH 5. Bocskai István Lövészdandár által vezetett lövész altiszti szakmai tanfolyam. A felkészülő katonák éleslövészetben adtak számot a korábbi hetekben a harcászati, fegyverzettechnikai és lőképzési foglalkozásokon tanultakról.

A tanfolyam résztvevői a megelőző időszakban elsajátították a lövészsorozatoknál rendszeresített fegyverzeti eszközök kezelését – beleértve a rendszeresített harcjárműtípusok to-

ronyfegyvereit –, illetve megismerték a híradó eszközöket és a gyakorlatban alkalmazva sajátították el azok használatát is. A harcászati foglalkozásokon együtt alkalmazták mindazon elméleti és gyakorlati ismerete-

ket, amelyek szükségesek a lövész rajparancsnokok és rajparancsnok-helyettesek feladat ellátásához.

A leendő altiszteknek nemcsak kiváló lőkészségről kellett számot adniuk; megismerték és elsajátították a különböző fegyverek hideg és meleg beszabályozását, valamint a löelőkészítő foglalkozások altiszti feladatait is.

Természetesen az igazi megmérettetést a kötelék-lőgyakorlat jelentette. Ennek során több kiképzési ág ismeretanyagát együttesen alkalmazták, hogy az adott raj lövészete sikeres legyen. Működtették a híradó eszközöket, a rendszeresített harcjárművet, irányították a raj tagjait, és természetesen mesterien kezelték a lövészet során használt fegyverzeti eszközöket.

Maga a rajszintű kötelék-lőgyakorlat számos további kihívás elé állította az altisztjelölteket: reagálni kellett a harcászati helyzetben beállt változásokra, újra és újra kellett értékelni a célokat, és a lehető legeredményesebben elosztani vagy koncentrálni a fegyverek tüztét. Emellett természetesen elhárították az esetleges akadályokat, vagy éppen átvették a raj irányítását a

harcból kiesett rajparancsnoktól úgy, hogy az a tűzrendszerben ne okozzon fennakadást.

Az eredményes lövészeti hetek után a kiképzendők tovább folytatják a felkészítést, hiszen a július eleji vizsgáig még számos kiképzési feladat vár rájuk.

*Kiss Róbert törzsszázlós
Fotó: Szalka Miklós őrvezető*

Egy példaértékű fenntarthatósági beruházás Szentendrén

A fenntarthatóság szerepe a katonai felsőoktatásban, a honvédségben

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának valamennyi hallgatója számára nagy jelentőségű, hogy tanulmányaik során az elsajátított szakmai és sokszor igen specifikus tananyagok mellett megismerkedjenek a fenntarthatóság fogalmával, kihívásaival, szemléletével és gyakorlatával, a már megvalósult, korai kezdeményezésekkel, és a megszerzett ismereteket későbbi katonai pályájuk során alkalmazzák, a fenntarthatósági szemléletet továbbadják katonáiknak, munkatársaiknak.

E célkitűzés jegyében a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Katonai Logisztikai Intézet Hadtáp és Katonai Közlekedési Tanszéke 2013-ban elindított egy fenntarthatósági projektet. Az egyetem rektora által kiírt pályázat során nyert forrás felhasználásával megalkottunk egy nagyon aktuális, az úgynevezett közszolgálati hivatásrendek fenntarthatósági gyakorlatával foglalkozó tankönyvet. A *Közszolgálat és fenntarthatóság* című tankönyv külső és belső alkotóárdája azt a célt tűzte ki, hogy a hallgatók tanulmányaik során minél mélyebben megismerkedjenek e fontos és aktuális témával. Ezenfelül 2014 júniusában fenntarthatósági konferenciát szerveztünk, amely azt is jól szolgálta, hogy a hallgatók később, a beosztásaikban ezzel a szemlélettel felvértezve legyenek képesek megoldani szerteágazó feladataikat.

A fentebb említett könyvvel, a konferenciával, valamint a fenntarthatósági kritériumoknak a napi ok-

A kiserőmű

tatásba való beépítésével kívántuk elérni, hogy a hallgatók ráébredjenek: egy olyan globális kihívással találják magukat szembe, amely méltán tekinthető az emberi élet egyik legkomolyabb aktuális problémájának.

Fatüzelésű kiserőmű – military best practice

A kutatócsoport munkája során feldolgozta egy kevésbé ismert honvédségi projekt, egy példaértékű fenntarthatósági beruházás történetét. A program még az 1990-es évek közepén indult, a Kossuth Lajos Katonai Főiskola (KLKF) parancsnoka, Szabó János mérnök vezérőrnagy indította útjára az akkori főiskola (később MH Altiszi Akadémia – MHAA) elhelyezési szakembere, Lászlai Endre szakmai támogatásával.

A kutatócsoport a két említett személy és a beruházás létrehozásában és üzemeltetésében részt vevő cégek vezetője, Kéri László (BIOHŐ-Energetikai Fejlesztő Kft. és Bioline Kft.) és munkatársai segítségével feltárta a fenntarthatósági projekt történetét.

Az 1990-es évek közepén merült fel az akkori KLKF objektumai

fűtésének és gőzzel való ellátásának megoldására egy új, korszerű, mai szóhasználattal fenntarthatónak is nevezhető beruházás ötlete. Ennek lényege, hogy az egykori főiskola fűtését ne olajjal, gázzal vagy elektromos energiával, hanem egyfajta erdőgazdálkodási aprítékkal – nevezzük biomasszának – oldják meg. A ma fenntarthatónak nevezett technológia 1995-ös bevezetése az akkori objektumban egy teljesen úttörőnek nevezhető projekt keretében ment végbe. A projekt megvalósulásában egyaránt meghatározó szerepe volt a fennálló gazdasági kényszernek, valamint a főiskolai vezetők felelős gondolkodásának.

A szentendrei honvédségi objektum központjában 1994-95-ben használati melegvíz- és fűtésellátás céljából építették ki a központi fűtőművet. A faapríték eltüzelésével a két, összesen 9 MW teljesítményű kazán alkalmas volt a 2000 fős létszámú létesítményt – annak konyháját, az uszodát, valamint a kollégiumot – hőenergiával ellátni. A két kazán 2004-2005-ben kiegészült egy gőzturbina-generátor egységgel, amely növelte a fűtőművi hatásfokot. Azóta évente 4-6 GWh villa-

mos energiát állítanak elő, amely teljes mértékben képes ellátni az oktatóbázist, sőt ezen felül jelentős mennyiséget tudnak a hálózatba visszatáplálni.

A Kohlbach típusú égéstérrel működő biomassza-tüzeléses kazánok teljesítménye 4, ill. 5 MW, az iker gőzturbina-generátor együttes maximális villamos teljesítménye 1,3 MW. Az így előállított hőteljesítményt 15 percen belül képesek változtatni. Évente 80 ezer GJ hőenergiát és 4-6 GWh villamos energiát állítanak elő. A multi-paraméteres vezérlésnek köszönhetően a kazánok hatásfoka magas (85-87%), míg a gőzturbínák villamos hatásfoka alacsony, csak 20% körüli. Ez ebben a teljesítmény kategóriában az elérhető maximum.

Télen jelentkezik a hőigény 90%-a, ekkor az üzem télies kogenerációval (*a kogeneráció – más néven CHP [combined heat and power] – a kombinált hő- és energiatermelés, villamos- és hőenergia együttes termelését jelenti egyazon primer energiaforrásból – L. P.)* működik, így az együttes hatásfok elérheti a 90%-ot. A nyári időszakban viszont a hőigénynek csak a 10%-ára van szükség, így a kondenzációs veszteség miatt az energetikai hatásfok lecsökken 30%-ra. A kazánokban az átlagnál alacsonyabb fűtőértékű, egyéb célra nem használható faanyagokat, fakérget és tűzifát égetnek el bármilyen előkezelés nélkül.

Az egyeztetések és referenciák megtekintése után indult a beruházás előkészítése. Az akkori viszonyoknak, előírásoknak megfelelő hivatalos utat kellett bejárni, melyet követően megtörtént a beruházás tervezése, majd a kivitelezés. Akadtak nehézségek is a beruházás tervezése, engedélyeztetése és kivitelezése során, de ezeket sikerült a főiskola akkori vezetésének leküzdenie. Összességében tartani tudták a technológiai ütemtervet, így 1995. október 15-én megtörtént a fűtőmű

Megérkezik az apríték

beindítása, amelyet egy három hónapos próbaüzem követett, mely után megkapták az engedélyt a folyamatos üzemeltetésre. A kiserőmű azóta is működik.

A legnagyobb segítség az erdésztől érkezett. A cég magára vállalta a beruházás költségét, azzal a feltétellel, hogy a kiserőmű működtetéséhez szükséges nyersanyagot tőle szerzi be a főiskola. A főiskola a kiserőmű indulását követő 15 év alatt „törlesztette” a beruházási költséget. (A főiskolának ez nem jelentett pluszkiadást, hisz az erőmű indulása előtt a szomszédos betongyártól vásárolták a hőenergiát.)

Így valósult meg több mint negyedszázaddal ezelőtt – osztrák kooperációban, magyar cég közreműködésével és egyes alkatrészek Németországból való beszerzésével – ez a ma fenntarthatóságának nevezett projekt. Összességében nagyon „jól járt” a főiskola, mert minden tekintetben olcsóbban és biztonságosabban tudta megoldani a fűtést, a gőzellátást.

Ismereteim szerint a hadseregben nem történt ilyen vagy hasonló beruházás, tehát az MH Altiszi Akadémián működő kiserőmű egyedinek mondható; ez az első, amely fenntartható módon oldja meg a fűtés- és melegvízellátást és a gőz biztosítását.

A hatóságok folyamatosan mérték a kazánból kiáramló füst összetételét. Kiderült, hogy valójában nem is füst, hanem egyfajta páráról beszélhetünk, aminek az intenzitása mindig az időjárás

függvénye. A kiserőmű az átadásától kezdve gond nélkül működik, soha nem volt alapanyag probléma. Az elmúlt negyed évszázad alatt (1995-től 2020-ig) egyértelműen megtakarítást lehetett elérni ezzel a módszerrel a gáz vagy az elektromos energia igénybevételéhez képest. Az alapanyagot biztosító erdészeti szakemberei szerint a gáz- és az olajszolgáltatók díjának a kb. 80%-áért sikerült biztosítani az energiát a főiskolának.

A Szentendrén megvalósított projekt egy fenntartható, és a ma sokat emlegetett klímaváltozás negatív hatásainak csökkentését is eredményező technológia, aminek alkalmazásával egyfajta úttörő tevékenységet vállalt az akkori katonai főiskola vezetése.

Természetesen a biomassza képződmény vagy faapríték gyártása során is felhasználnak gépeket és szállítóeszközöket, üzemanyagot, tehát van karbonlábnyoma a technológiának. Viszont maga az üzem megújuló energiaforrásnak nevezhető, ezért ennek a fűtőmódnak, az energia-előállításnak a karbonlábnyoma összességében zéró. Nem szennyeznek üveg-házhatású gázok a légréteget, semmilyen káros anyag nem kerül a levegőbe, nem történik fosszilis-energia-felhasználás. Elmondható tehát, hogy a bemutatott projekt egy valóban követendő modell, egyfajta military best practice.

Lakatos Péter (PhD), címzetes egyetemi docens
Fotók: Bioline Kft.

Zrínyi és a katonai nevelés (1.)

Zrínyi Miklós-emlékévvé nyilvánították a 2020-as esztendőt, a hadvezér-költő születése négyszázadik évfordulójának tiszteletére. A „kard és a lant” hőisének személye örökre megmarad a magyar történelmi hősök csarnokában. A 600 kötetes könyvtárral rendelkező, 5-6 nyelven írni és olvasni tudó költő-hadvezér felismerte a katonai regulák elsajátításának fontosságát, és kezdeményezője volt a katonák nevelésének, oktatásának, amely a nemzeti múlt és a magyar ember jellemén alapult. Elképzelésének vezérfonala: „Tegyük régi helyére és méltóságára a katonai fegyelmet. Tehát neveljünk, mert aki győzelmet kíván, az szorgalmasan tanítsa be katonáit, ki sikert óhajt, harcoljon tudományal és ne a véletlenel.”

Zrínyi felismerte, hogy jó tisztek nélkül a kitűzött célokat nem tudja megvalósítani, ezért – kezdetekben külföldi segítséggel – tisztikarának megerősítésén és megalakításán tevékenykedett. A római kor elveit (a test és lélek párhuzamos kiművelése) szerette volna meghonosítani a magyar közéletben, az eszményi polgár és katona képét, amely a római gondolkodásban

összeolvadt, eggyé vált. A katonai nevelés, a parancsnokok megfelelő kiválasztása („... könnyen megismeri, akinek esze vagyon, az ábrázatjáról, a vidámságáról az olyat, aki jó”), felkészítése mellett a tisztességes ellátást és felszerelést is ugyanolyan fontosnak tartotta. „A vitézség előmozdítására valói a közterhek apasztása, a vitézek jóltartása, a népesség oltalma, a bátorság, a tobzódás

elkerülése, a fegyelem, gyorsaság a csata hevében, a prédálás kerülése, a győzelemmel élni tudás, jó hadnagyok, a végvárak megtartása, a fejedelemhez való hűség” – olvasható egyik, az utókor számára megmaradt kéziratában. Érdekes a következő leírása a jó parancsnokról, és a költői kérdése, hogy melyik lehetőség a jobb a haderő számára. „Az jó vezér még az erőtlen vitézzel is nagy dolgot

II. Rákóczi Ferenc két tisztképző akadémiát is szervezett

véghezviszen, az tudatlan és féltékenk, az jónak sem tudja használni. Azért szokták mondani, félénkebb legyen az szarvas hadnagysága alatt az oroszlánsereg, hogynem mint a szarvassereg az oroszán hadnagy alatt. Tudós vitéz ember kell a hadnagysághoz, ki nem csak félelemben tudja népet tartani, hanem egész hadat is tudjon igazgatni, takargatni, sereget bölcsen rendelni és az ellenséggel okosan megütközni.”

Négyszáz éve felismerte, hogy a katonái, tisztjei kiválasztása, felkészítése és kiképzése milyen jelentőséggel viseltetik, mennyire meghatározó nemcsak egy olyan haderőben, amelyik állandó ellenséges támadás által fenyegetett, hanem minden hazáját megvédeni hivatott hadseregben. Erősen kardoskodott Zrínyi Miklós a katonai nevelés fontossága mellett, mivel a középkorban a hadseregszervezet és harcmód nem volt befolyással a nevelésügyre, csak Olaszországban éltek a katonai nevelés elméleti hagyományai. Az általános nézet szerint a Zrínyi előtti korszakokban „a harcoknak csak verekedni kellett”, tehát fegyverek használatán kívül másra nem igazán volt szüksége. A tűzfegyverek kialakulása és hadi alkalmazása jelentette az áttörést a katonai nevelésben, mind nagyobb szerepet kapott a bátorság, a fegyelem kérdése.

Zrínyi gondolatai a történelmünk folyamán visszatérnek. II. Rákóczi Ferenc fejedelem megalapította a „nemes ifjak kompániáját” azzal a céllal, hogy az itt nevelődött ifjúság tanulmányai után vezető szerephez jusson a hadseregben. Két tisztképző akadémiát is szervezett, az egyiket Magyarországon, a másikat pedig Erdélyben. 1707. április 24-én tette le az első száz ifjú térdre borulva esküjét a fejedelem előtt, aki őket ölelésével és csókjával avatta fel lelkes katonájává. Pálffy Miklós nádor az 1723. évi országgyűlésen kezdeményezte, hogy a gyerme-

Pálffy Miklós nádor

kek neveltetését a haza kötelességévé szükségeltetik tenni, azonban a magyar nemzeti hadsereget a bécsi kormány törekvéseivel szemben megvalósítani nem lehetett, annak eszméje hiú álom maradt. Hosszú időnek kellett eltelni, míg végre Magyarországon az első valóban magyar katonai iskola, a Ludovika Akadémia 1872-ben megnyílt.

Az 1848-49-es szabadságharc után új fejezetet nyitott a nevelés korszaka. Kezdetekben, mint minden új dolog, ellenállásba ütközött és nem mindenki részéről kapott lelkesítést. Éles ellentétek körvonalazódnak a katonai nevelés és a polgári oktatás között. Erre példaként álljon itt a korabeli Pedagógiai Lexikon Katonás nevelés címszavának megfogalmazása. „A katonás nevelés nem tévesztendő össze a szakirányú katonai neveléssel, noha ennek jellemző tényezőit a rendesnél külön mértékben igyekszik érvényesíteni. Ilyenek az engedelmesség és alárendelés, fegyelem és önfegyelmelés, testi edzés és kitartás, közösség érzése. Így válik a katonás nevelés a katonai nevelés előkészítőjévé. A katonai elemnek túlságos térfoglalása az ifjúság nevelésében nem kívánatos, mert háttérbe szorítja a lélektani szempontokat és az egyénesítést, és könnyen tetszetős külsőségekbe merül. A cserkész és levante intézmények feleslegessé is teszik. Az iskola ne legyen a kiskorúak

kaszárnyája, de a kaszárnya igyekezzék a felnöttek iskolája lenni.”

Megalakultak a közös hadseregben a katonai nevelő- és képzőintézetek, a különböző tanfolyamok, amelyek a személyi állomány hiányát voltak hivatottak csökkenteni, megfelelő felkészültséggel rendelkező parancsnoki állományt kiképezni és jártassá tenni a hadi mesterségben, a vezetésben és irányításban. Az alakulatoknál altiszti „oskolákban” oktatták és készítették fel a jövő altiszti karát a beosztásuk ellátására. A csapattesteknél működő ún. altiszti iskolák a rátermetteknél képeztek néhány hét alatt altiszteket. A megnövekedett létszámgigények biztosítására hadapródiskolákat alapítottak. Két magyar, a pécsi és a nagyváradi honvéd hadapródiskola alakult meg 1897-ben és kezdte meg a működését 1898-ban.

A honvéd hadapródiskola négy évfolyamba tagozott – mai értelemezésben – szakiskola volt, amely hadapróddá képezte ki növendékeit. A testi és szellemi teljes épségen kívül a középiskola négy osztályának elvégzése volt a felvétel feltétele. A növendékek költségeihez állami és egyéb alapítványok adtak támogatást, ennek hiányában az ellátás éves költsége 160 koronát tett ki. A katonai elméleti és gyakorlati ismereteken kívül még a középiskola felső osztályai tananyagának egyes elemeit is el kellett sajátítani a növendékeknek, ennél fogva napi elfoglaltságuk nagyobb volt, mint a polgári középiskolában tanuló kortársaiké. A hadapródiskolában a katonai fegyelem eszközei a növendéket egyenesen rákényszerítették a tanulásra, szorgalom és tehetség hiánya esetén pedig egyszerűen eltávolították az intézetből. A hadapródiskola III. évfolyamának jeles eredményű elvégzése után folyamodni lehetett a Ludovika Akadémia – illetve a császári és királyi Mária Terézia Katonai Akadémia

– I. évfolyamába, de meg kellett felelni a felvételi vizsgán. (Jelen írás alapvetően a honvéd nevelés és képzőintézetekkel foglalkozik.)

A honvéd hadapródiskolák megalakításánál nehézséget okozott, hogy nem állott rendelkezésre elegendő számú olyan honvédtiszt, akit – bár a katonai ismeretek oktatásánál kiválóan bizonyult – a közműveltségi tantárgyak előadására jól lehetett volna alkalmazni. Később akként segítettek ezen a bajon, hogy az ebből a célból önként jelentkező tiszteknek módot nyújtottak az egyetemen középiskolai tanári képesítés megszerzésére.

További akadályt jelentett a közös hadsereg hivatalos nyelvének a használata, mivel a hivatalos vezényleti nyelv a német volt, a tankönyveket, szabályzatokat jórészt ezen a nyelven adták ki. Az oktatásban egyre hangsúlyosabb szerepet kapott a saját nyelv, a magyar nyelv használatának igénye. A nyelvhasználat engedélyezése szintén hozzájárult a létszámhiányok jelentős csökkentéséhez, mivel korábban sok megfelelő képességgel és érzékkel rendelkező katona a német nyelv ismeretének hiánya miatt nem jelentkezhetett oktatási intézménybe, hadseregben felállított katonai oktatásba

Ünnepi rendezvény az 1872-ben megnyílt Ludovika Akadémián

(altiszti iskola). (Aki a magyar királyi Honvédségben szolgált, az magyarul tanult, aki a közös hadseregben, az a németet „a szolgálat igényeinek megfelelő” szinten ismerte.)

A változások és a katonai oktatást reformáló gondolatok, intézkedések magukkal vonták az oktatási rendszer átalakítását az új elvekkel szinkronban, ezért a honvédelmi miniszter az újonnan megalakuló iskolák szervezetét és működését aprólékosan kidolgozott működési eljárási renddel szabályozta, amely részletesen tartalmazta a pályázók felvételére, a növendékek osztályozására,

szabadságolására, fegyelmi fenytetésére, az intézetek megszámolására, a házi és szolgálati rendre vonatkozó előírásokat, szabályokat. Meghatározta a tankönyveket, az oktatásnál követendő eljárást, a módszeres utasításokat, a ruházatot, a rendkívül erős és spártai nevelési rendszert idéző napirendet és tanrendet, amely biztosította a reggel 5 órai ébresztőtől este 9-ig, a takarodóig tartó kemény, katonás munkát, nagyarányú elméleti és fizikai igénybevételt követelő foglalkoztatást.

Az intézetet csapattisztt irányította mint iskolaparancsnok. A tan- és nevelőszemélyzet olyan honvédtisztekből egészült ki, akik tanári képesítéssel rendelkeztek, vagy tanárjelöltként beosztásuk ideje alatt alkalmasságukat a tanszakon már bebizonyították. A parancsnok teljes felelősséget viselt mind a katonai élet, mind az oktatás terén. A tan- és nevelőszemélyzet minden egyes tagjának kötelessége nemcsak az oktatás volt, hanem a növendékek nevelésénél is közreműködtek. A századparancsnokok rendszerint tényleges állományú századosok vagy rangidős alantós tisztek voltak. Az ő feladatuk volt a növendékek nevelése, pedagógiai felügyelete és a század vezetése. A századparancsnokok mellé beosztott tisztek, tanárok, felelősségteljes

A pécsi hadapródiskola épülete képeslapon

munkájuk elismeréseként plusz tiszteletdíjban részesültek, rangjuknak, beosztásuknak megfelelő illetményükön felül havi 30 kora tanári pótdíjat, a nyugdíjuknál pedig szolgálatiidő-kedvezményt kaptak, minden hadapródiskolai szolgálatban eltöltött négy hónap öt hónapnak számított.

A tanterv határozta meg, hogy „a növendékeket nemes gondolkodású és szilárd jellemű férfikká kell nevelni, az általános és haditudományokba bevezetni és hivatásos tisztté váló alkalmazásra a nekik szükséges alapot megadni”. Olyan erkölcsi érzelmeket és jellemtulajdonságokat kívántak a növendékekben kifejleszteni, amelyek „mindenkinek díszeré válnak, a férfiú értékét megalapítják, a lélekben önfeláldozó érzületet ébresztenek és ápolnak, amelyekre az ifjú harcosnak magasztos hivatáskötelmeinek betöltésénél múlhatatlanul szüksége van. A tananyag elve: keveset, de alaposan. A tanár csak az elemeket ismertesse, de ezeket alaposan; a szükségeset a kívánatostól válassza el. A tananyag (amely 22 elméleti és grafikai tantárgyat, 9 katonai és testgyakorlatok tantárgyat és 6 különös ismeretek és ügyességek tantárgyat, mindösszesen 37 különböző oktatási területet tartalmazott) olyan módon tagozandó, hogy megfelelő szorgalom mellett még a kevésbé tehetséges is haszonnal követhesse az oktatás menetét. Az iskola vég-

Szepesvári Béla nyugállományú alezredes, egykori ludovikás növendék köszöntése 100. születésnapján a jogutód intézményben

célja mindenkor a növendékeknek a gyakorlati életre való előkészítése marad. A tanmód ennél fogva, ha csak lehetséges, alkalmazó legyen, vagyis a tanár az elméleti oktatást szemlélet által előzi meg, ezt nyomban kövesse a gyakorlati alkalmazás.”

A tanterv határozta meg a tananyag számonkérésének módját is. Eszerint: „Arról, hogy a növendékek a tananyag megértésében és elsajátításában minő előmenetelt tettek, a tanár köteles vizsgák útján meggyőződést szerezni. Minden tantárgyból annyi vizsga tartandó, hogy a tanév minden két hónapjára átlag egy vizsgaosztályzat essék. Az elméleti tantárgyaknál öt vizsgaosztályzatból háromnak szóbeli osztályzatnak kell lenni. Vizsgákat az egész osztály jelenlétében a tanórákon kell

tartani. Írásbeli vizsgák megtartására több időt fordítani nem szabad, mint amennyi az illető tanárnak oktatási idő képpen megszakítás nélkül rendelkezésére áll.”

1898-tól kezdve számos ponton változott a tanterv, a hadapródiskolák és a polgári középiskolák követelményeit közelítették egymáshoz. Az uralkodó 1908. november 15-én kelt Legfelsőbb Elhatározásával a hadapród-tiszt helyet teszi rendfokozatot zászlóssá változtatta át, s ettől kezdve zászlósi rendfokozattal avatták a végzett növendékeket. Akik helyhiány miatt nem részesültek beosztásban, hadapródok és címzetes őrmesterek lehettek. Természetesen, ha a hadapródiskolát végzetten polgári reáliskolában érettségit tettek, jelentkezhetek a Ludovika Akadémiára. (A végzetek már nem, mivel már hivatásos állományba kerültek. A III. évfolyamot elvégzetteknek megadatott a lehetőség, ha érettségi vizsgát tettek.) A világháború nagy tisztvesztései szükségessé tették, hogy a tisztisarjadék kiképzési idejét, így a tanulmányi időt 3 évre csökkentésük, és a növendékeket így már 17 éves korukban zászlóssá avatták fel. A világháború szomorú zárófejezete, az összeomlás a hadapródiskolákat is súlyosan érintette, megszüntették és kifosztották azokat.

(Folytatjuk)

Kollár László főtörzszászlós

Fotók: honvedelem.hu, archív, internet

Felhasznált irodalom

Garay Lajos: A pécsi m. kir. honvéd hadapródiskola története. Kiadja a m. kir. „Zrinyi Miklós” pécsi honvéd középiskolai nevelőintézet parancsnoksága. Pécs, 1939. című könyvről. Magyar Pedagógia 49. kötet, 1940.

Csima János: A Magyar hadseregfejlesztés távlati terveinek kudarca a második világháború alatt. Hadtörténelmi Közlemények, 1962. 1. http://epa.oszk.hu/00000/00018/00084/pdf/EPA00018_hadtortenelmi_1962_01_040-066.pdf

Gál Attila, Armis et litteris. A pécsi M. kir. Zrinyi Miklós honvéd gyalogsági hadapródiskola történetéből 1898–1944. <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/2vhSzakkonyv-magyarok-a-ii-vilaghaboruban-2/armis-et-litteris-a-pecsi-m-kir-zrinyi-miklos-honved-gyalogsagi-hadaprodiskola-tortenetebol-18981944-B58A/>

Honvédségi Közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára - Személyes Ügyek, 1942. (54. évfolyam, 53. szám).

Dr. Martinkó József: A magyar királyi honvéd hadapródiskolák (1941–1945). Honvédségi Szemle 1996/6.

Pedagógiai Lexikon 2. Kaczinckzy-Zwingly, Budapest, 1936.

https://epa.oszk.hu/00000/00018/00065/pdf/EPA00018_hadtortenelmi_2007_01_203-220.pdf

<http://www.vitezirend.co.hu/CV%20&%20Award/vFF.htm>

Műszaki katonák a napfény városában

Szeged mindig is jelentős katonaváros volt. Katonai története a szegedi várral kezdődött és a 60. műszaki dandárral fejeződött be. A város lakossága, mióta felszámolták az utolsó alakulatot, szinte már elfelejtette, hogy valaha katonák állomásoztak a településen.

A kővártól a laktanyáig

Szeged a tatárjárástól számítva kiemelt szerepet játszott a magyar hadtörténelemben. A tatárjárást követően épült fel egy jelentős kővár, mely tekintélyt parancsolóan emelkedett a város fölé. Az erődítményre azért is volt szükség, mert Szeged városa jelentős folyami kereskedelmi út mentén feküdt a Tisza partján, és a sóból származó bevételek nagyban befolyásolták a város gazdaságát.

A várat – mely számtalan esetben adott otthont királyi tárgyalásoknak, valamint Hunyadi János, a nagy törökverő is nemegyszer folytatott itt tanácskozásokat –, a török 1543 kora tavaszán foglalta el a várossal együtt, és 1686 októberéig tartotta megszállása alatt. Ugyan 1552-ben megpróbálták visszafoglalni a töröktől, de az ostrom nem járt sikerrel. Buda várának 1686-ban történt visszavívását követően nem sokkal Szeged is felszabadult a török elnyomás alól. A törökök helyét a Habsburg császári katonák foglalták el. A Rákóczi-szabadságharc alatt a kurucoknak egyszer sem sikerült a várat visszazserezniük, melynek hadászati jelentősége ezt követően folyamatosan csökkent. A későbbiekben inkább útjában volt a város fejlődésének, és az 1848/49-es szabadságharcban se játszott már komolyabb szerepet.

Ez időben inkább börtönként funkcionált; a nagy betyárvezér, Rózsa Sándor is raboskodott falai mögött.

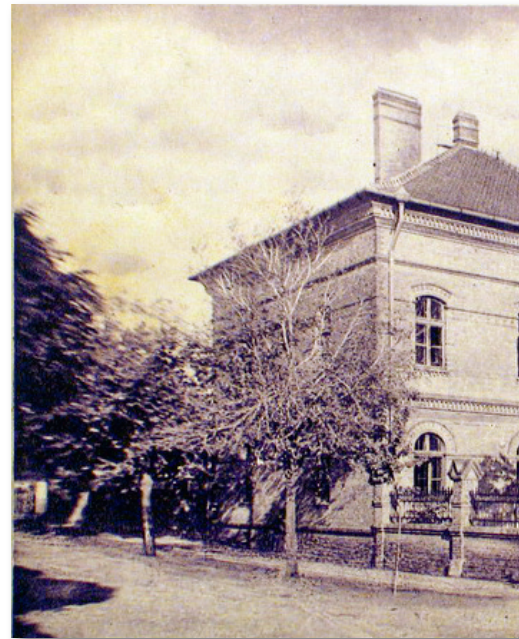
Az egykori erősség utoljára még 1879-ben játszott szerepet a település életében, ugyanis ide menekítették a várost elöntő nagy árvíz alatt a lakosságot, amelyet a még álló falai megvédték a teljes pusztulástól. 1880-ban I. Ferenc József a városnak adományozta a várat azzal a céllal, hogy majd az anyagából újjáépüljön a település; ennek jegyében 1882-re teljesen lebontották. Napjainkban csak a múzeum kertjében hagyott kazamata és a Tisza partján lévő rondella csonkja emlékeztet az egykori várra.

A császári és királyi 14. utászzászlóalj, majd 7. utászzászlóalj

Szegeden a nagy árvíz után hatalmas építkezések zajlottak. Ekkor alakult ki a város képét nagyban

Térképrészlet, rajta az utászlaktanyával 1912-ből

A szegedi utászlaktanya épülete

meghatározó épületrendszer, és ekkor épültek fel a kaszárnyák is, köztük a legelső, a császári és királyi 46. gyalogezred Mars téren álló laktanyája, mely alakulat később a Szeged „háziezrede” címet kapta. Ezt követően épült fel a többi garnizon is (gyalogoslaktanya a Honvéd téren, a huszárlaktanya, a tüzérlaktanya a mai Felsőváros területén, majd az utászlaktanya).

A városban 1893-ban nyert elhelyezést az első műszaki katonai alakulat, a császári és királyi 14. utászzászlóalj, mely Temesvárról diszlokált át. Laktanyájuk 1898-ban épült fel a Hattyas soron, melyet majdnem száz éven keresztül használtak a szegedi műszaki katonák. A zászlóalj 1912-ig viselte a 14-es számot, majd az 1912-es átszervezést követően a császári és királyi 7. utászzászlóalj nevet kapta. Öt századból állt, közülük négy állomásozott Szegeden, egy pedig Bosznia területén, Visegrádon. Ez a felállítás az 1917 végén történt átszervezésig így maradt, amikor az utászzászlóaljakból árkászzászlóaljakat csináltak. A zászlóalj még két menetszázadot is felállított a háború idején, melyekből a már említett átszervezés során árkász-

századokat szerveztek. Az alakulat mint császári és királyi csapat a temesvári 17. hadosztály kötelékébe tartozott.

Magyar királyi 3. , majd 5. (Zotmund) utászászlóalj

1921. január 1-jén megalakult a szegedi katonai körletben egy árkászszázad, valamint egy zászlóalj (amely két pót- és egy szerszázadból állt), így ezek alkották a műszaki erőket a városban. A katonai körleteket 1921. június 1-jével megszüntették és vegyesdandárok hoztak létre. Ennek keretében jött létre újra Szegeden is az utászászlóalj. Az újonnan megalakult szegedi 3. utászászlóalj a szegedi vegyesdandár megalakulása után, 1934-ben vette fel az 5. számot, valamint a Zotmund nevet.

A zászlóalj szerepet kapott a második bécsi döntést követő revízióban; különféle feladatokat kapott és hajtott végre (aknamezítési munkák a határon, hídépítés, átkelések biztosítása stb.). A zászlóalj katonái a magyar 2. hadsereg kötelékében súlyos veszteségeket szenvedtek a doni harcokban, ahol a négy hadseregközvetlen utászalakulat közül kettő szegedi volt.

A zászlóalj 1944 áprilisában lett ismét mozgósítva a magyar királyi 1. hadsereg kötelékében, és az erdélyi hadszíntéren alkalmazták. Feladata a Kárpátokban lévő Máramarosi-havasok hágóinak és szorosainak lezárása, valamint az erődrendszer építésében való munkálatok voltak. Ezt indokolta az is, hogy az orosz katonai fenyegetés hatására az Árpád-vonal építése felgyorsult. Állománya a tordai csatában is derekasan helytállt. Egyes századai a végsőkig kitartottak. Az 1944 októberében bekövetkező visszavonulást is nagy áldozatokkal hajtották végre. 1945 tavaszára a zászlóalj katonáinak jelentős része elesett; akik fogságba estek, azok egy idő után hazatérhettek.

Szeged, a katonaváros

Szeged városa a második világháborút követően is jelentős katonaváros maradt. Egyrészt a jugoszláv határ közelsége miatt, másrészt amiatt, mert itt állították fel az 5. honvédkerületi parancsnokságot. A kor szellemét átítatta a Magyar Dolgozók Pártjának propagandája, Jugoszlávia ellenségként való kezelése. 1950-ben az új, Kossuth-hadrend értelmében újabb alakulatokat állítottak fel a városban. Az 1950-es évek

elején a Belügyminisztérium és a Honvédelmi Minisztérium irányításával megkezdték a magyar-jugoszláv határ műszaki lezárását (drótkadály és aknamezők telepítése), melyben a szegedi katonák is szerepet kaptak. Itt kell megemlíteni az 1. műszaki építő zászlóaljat (MN 3711), mely 1952–1953 fordulóján tevékeny részt vállalt a határzár építésében. A város volt 1952–1954 között az 1. műszaki építési parancsnokság (MN 3701) székhelye. Ekkor állították fel a 14. műszaki zászlóaljat is (MN 3518), mely 1957 tavaszáig állomásozott a városban.

1. műszaki építő parancsnokság (MN 3711)

Az 50-es évek elején nagy hangsúlyt kapott a déli határvédelmi rendszer kiépítése, melynek jegyében 1952. január 18-án kiadták a feladat végrehajtásához szükséges szervezetek felállításának ütemtervét. Ekkor állították fel az 1. műszaki építő parancsnokságot. 1953 végére, a politikai változások nyomán megszűntek azok a szervezetek, melyeket az erőltetett határvédelem jegyében hoztak létre, így az 1. műszaki építő parancsnokságot is felszámolták 1953. november 20-ától, és jogutód nélkül megszűnt.

Korabeli képeplap

A 60. Műszaki Utászdzandár újoncainak eskütétele Szegeden, a Széchenyi téren

1. műszaki építő zászlóalj (MN 3711)

A zászlóaljat 1952. február 15-ig kellett felállítani; az alakulat az 1. műszaki építő parancsnokság alárendeltségébe került. Még ez év elején megkezdte a munkákat a déli határ műszaki erősítésénél. A 1. műszaki építő zászlóalj 1953. november 20. után egyike volt annak a kilenc zászlóaljnak, melyet meghagytak. Az alakulat 1954 októberében diszlokált Szegedről Tökölre.

14. műszaki zászlóalj (MN 3518)

A 14. műszaki zászlóalj az 1950 novemberétől kialakított Kossuth-hadrend keretében alakult meg. Elhelyezési körlete a korábbi utászlaktanya volt. A zászlóalj 161 fővel vett részt az 1954-es dunai zöldár elleni védekezésben. Elhelyezési körletük Baján volt. Az alakulat 1956. április 15. és 1956. június 15. között a déli határvédelmi rendszer aknazárának felhasználásában is szerepet vállalt. Kezdő elhelyezési körletük So-

mogyudvarhelyen volt. Az 1956-os forradalom szegedi eseményeiben is tevékeny részt vállaltak a zászlóalj katonái (tüntetést biztosítottak, börtönlázadást vertek le). A zászlóalj parancsnoka ekkor Sebestyén László őrnagy volt. A forradalmat követően az alakulat Csongrádra diszlokált, és parancsnokát, Sebestyén László őrnagyot is oda helyezték át.

60. műszaki dandár (MN 9145)

A 60. műszaki dandár (megjegyzés: az MN 9145 hadrendi számú alakulat neve több internetes forrásban „60. szegedi önálló műszaki dandár”-ként fordul elő) jogelődje, a 12. műszaki dandár 1951. november 1-jén alakult meg Kalocsa és Tolna helyőrségekben. Az 1956-os forradalmi eseményeket követően diszlokált Szegedre, ahol 12. műszaki zászlóalj néven folytatta működését. A csapat az MN 5. Hadsereg parancsnokságának volt alárendelve, ezért hadseregekönként alakulatnak számított. A haderő folyamatos fejlesztésének köszönhetően 1961-ben 12. műszaki ezred, 1966. november 30-tól 60. műszaki utászdandár néven működött az alakulat. Rendeltetéséből adódóan számos műszaki feladatban, építkezésben, valamint katasztró-

A szegedi műszaki katonák egyik legismertebb alkotása, az ipolydamásdi híd

Az egykori Kossuth laktanya bejárata

fahelyzet felszámolásában is szerepet kaptak a dandár katonái.

A dandár békeszervezetét négy zászlóalj alkotta: a 100. műszaki utászzászlóalj (MN 1753), a 110. állásépítő zászlóalj (MN 6481), a 105. műszaki zártelepítő zászlóalj (MN 7852) és a 106. út- és hídépítő zászlóalj (MN 8459).

A négy zászlóaljon kívül kisebb dandárközvetlen alegységek szerepeltek a dandár alárendeltségében század-, illetve szakasz-erőben. Ez a felállítás az 1987-es Rubin-hadrendig fennmaradt, amikor is a dandárból kivált a 106. út- és hídépítő zászlóalj, amely 113. önálló út- és hídépítő ezred néven folytatta működését. A dandár a megmaradt három zászlóaljjal egyben folytatta működését 60. Műszaki Dandár néven.

A rendszerváltás nem volt pozitív hatással a dandár életére, ugyanis a békelétszám jelentősen lecsökkent. Kevesebb fiatal vonult be sorkatonának, és a hadsereg egyben munkáltató is lett, mert megjelentek az első szerződéses katonák. 1990. március 15-ével a dandár felvette a város nevét, és MH 60. Szeged Műszaki Dandár néven működött tovább. Ez évben megszűnt a dandár állásépítő zászlóalja, és helyette egy újabb zártelepítő zászlóaljat állítottak fel. 1991-ben a Gerecse-feladat vívmányaként a korábban kivált út- és hídépítő zászlóalj is visszatagozódott a dandár szervezetébe. A dandár a jogelőd megalakulá-

Az egykori Török Ignác (korábban Zalka Máté) laktanya bejárata

sának 40. évfordulója alkalmából csapatzászlót vehetett át, 1993-ban pedig elkészült a csapat karjelzése is.

1995-ben a délszláv háborút lezáró béketárgyalásokat követően a Magyar Honvédség is szerepelt vállalt az ottani térség rendezésében (IFOR-feladat) oly módon, hogy egy műszaki kontingens (Magyar Műszaki Kontingens) felállítását vállalta magára, melyben a dandár hivatásos és szerződéses állományú tagjaiból is voltak résztvevők. A szegedi alakulat az út- és hídépítő alegységek kiképzését kapta feladatául.

A 90-es években felgyorsult a haderőcsökkentés folyamata, és a szegedi dandár is felkerült a felszámolandó alakulatok listájára. A felszámolásra vonatkozó hírt 1996 októberében jelentette be Szegeden Holló József altábornagy és Tompa János dandártábornok. A Szegeden és az Ercsiben felszámolt műszaki alakulatot vonták össze Szentes helyőrséggel, és e három alakulatból jött létre a Magyar Honvédség 37. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Dandár 1996. december 1-jével. Szeged városa utolsó laktanyájának kapujára 1997. május 31-én került végérvényesen lakat. Ezzel Szeged katonavárosi jellege megszűnt.

2007 májusában Szeged Város Önkormányzatának, a HM Had-

történeti Intézet és Múzeumnak és a Bajtársi Egyesületek Országos Szövetségének hathatós segítségével, Szeged utolsó laktanyája bezárásának 10. évfordulóján a Szegedi Bajtársi Klub tagjai emléktáblát helyeztek el az egykori Kossuth-laktanya egyik épületének, valamint a Török Ignác (korábban Zalka Máté) laktanya megmaradt

Emléktábla a MH 60. Szeged Műszaki Dandár emlékére

épületének tűzfalán. A Török Ignác laktanya helyén ma lakópark található, egyes megmaradt épületeit vállalkozások hasznosították. A Kossuth Lajos laktanyát a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kara hasznosítja oktatási céllal.

*Komáromi Csaba
történelemtanár, ÖMT-törzsőrmester*

Fotók, illusztrációk: Kovács János ny. alezredes gyűjteménye, a Szeged rövid története c. kiadvány térképmelléklete és a szerző felvételei

LÁTOGATÁS UDMURTFÖLDÖN, A KALASNYIKOV-GYÁRBAN ÉS -MÚZEUMBAN

Egy világhírű fegyver nyomában (2.)

Szabadidőmben, magánemberként a Kalasnyikov-fegyver és Kalasnyikov-szurony történetének kutatásával foglalkozom. Az elmúlt években számos publikációm jelent meg a kutatott témáról a magyar katonai, illetve polgári sajtóban. Tavaly elhatároztam, hogy ismereteim gyarapítás végett „tanulmányi utazást” teszek az oroszországi Izsevszk városában, és meglátogatom az ottani Kalasnyikov-fegyvergyárat és -múzeumot.

A gyár múzeumának igazgatójával

Egy konstruktőr életének és munkásságának bemutatása

A következő nap ismét izgalmas program várt rám, ugyanis meglátogathattam a Kalasnyikov-gyár múzeumát. Maga az igazgató fogadott és tartott tárlatvezetést számomra. Az úgynevezett „Izsmas” múzeum a polgári látogatók előtt is nyitva áll. A gyűjtemény részletesen bemutatja az orosz fegyvergyártás történetét, az orosz fegyvertervezők által tervezett fegyvereket és azok különféle változatait. A múzeumban az izsevszki fegyvergyárban készített polgári termékek is megtalálhatóak, így például vadász- és sportfegyverek, motorkerékpárok, láncfűrészek stb.

Másnap, a gyári múzeum megtekintését követően a városi Kalasnyikov Múzeumot kerestem fel,

Új gyártású fegyverek

A Kalasnyikov Múzeum és a főkonstruktőr szobra

ahol az intézmény igazgatónöje fogadott (meglepő, de a múzeum vezetése kizárólag hölgyekből áll). Az Udmurt Állami Egyetem magyar nyelvi tanszékének vezetője érkezett tolmácsolni; igen megörültem a magyarul beszélő embernek. Jóleső érzés és meglepetés volt számomra, több ezer kilométer távolságra Magyarországtól találkozni egy olyan személlyel, aki beszél a nyelvünket.

A múzeum – mely rendkívül érdekes, színes és sokrétű, mondhatni egyedülálló – részletesen bemutatja Kalasnyikov altábornagy életét és munkásságát, az általa

tervezett világhírű gépkarabélyt és annak különféle változatait. A múzeum és a kiállítási komplexum egy speciálisan erre a célra tervezett, különleges, egyedi építészeti stílusú épületben található. A bejárat előtt a névadó életnagyságú bronzszobra áll. A kiállítóterem két szinten helyezkednek el. A múzeum központi csarnokának egyedi akusztikája van, ezért rendszeresen tartanak itt komolyzenei programokat.

A múzeum megnyitása óta látogatható a világhírű tervezőről szóló, „Az ember sorsa” című állandó kiállítás. Mint az egyik

tárlón kifüggesztett ismertetőn olvasható, a múzeum névadója „felbecsülhetetlen mértékben járult hozzá az orosz állam védelmi képességének megerősítéséhez”. A híres AK-47-es gépkarabély létrehozásával és fejlesztésével az orosz hadsereg számára egyedi fegyverrendszert alkottak. A kiállítás anyaga „a tervezőről és az emberről szól, akinek az élete elválaszthatatlanul összekapcsolódott Oroszország történelmével, példaképe a bátorságnak, a kitartásnak és a haza hűségese szolgálatának”.

Az épület alagsorában több lőtér alakítottak ki, és egy ajándékbolt is található itt. A legmodernebb technikai eszközökkel felszerelt lőtereket minden korosztály használhatja. Lehetőség nyílik számszeríjat, légpuskát, elektronikus gépkarabélyt kipróbálni, akár éleslövészet keretében is.

Izsevszki kalandozásaim

A „fegyveres” programok mellett természetesen kulturális programjaim is voltak. Kikapcsolódásként megtekintettem az Udmurt Köztársaság Nemzeti Múzeumát,

A konzern által gyártott termékek tárlóban

A múzeum vezetőivel

Jellegzetes udmurt épület a Nemzeti Múzeumban

„Közös fotó” a világhírű fegyvertervezővel

amely részletesen bemutatja Udmurtföld történiáját a jellemző növény- és állatvilágtól az udmurt nép történetéig. Meglepődtem, hogy mennyi hasonlóság fedezhető fel a magyar és az udmurt nép történelme, népviselete, szokásai, életmódja között. Például a népviseletük szinte majdhogynem megegyezik a miénkkel.

A város nevezetességei közül sikerült jó néhányat megnézni. Így az izsevszki fegyverkészítők támogatásával 1907-ben felépült Szent Mihály-székesegyházat; az épületet 2007-ben, az eredeti tervek szerint, kívül-belül felújították, lenyűgöző ékköve a városnak. Jártam az Izs folyó partján lévő gyönyörű, virágos parkban, megnéztem az Izsevszki Fegyver-

Az egyik kiállítóterem részlete

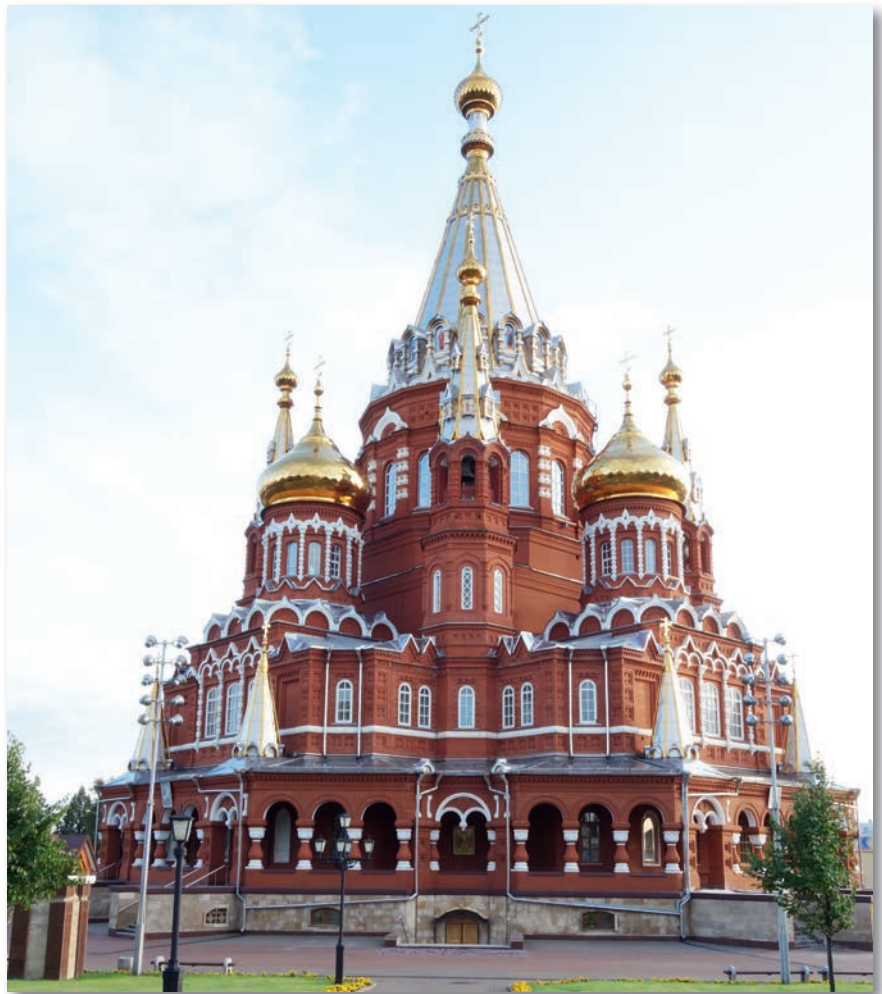

Sok a hasonlóság a magyar és az udmurt népviselet között

gyárat alapító Andrej Fedorovics Derjabín emlékszobrát, a fegyvergyár főbejáratának műemlék épületét, az izsevszki fegyveresek emlékművét, az egykori fegyvergyárosok 1857-ben épült lakóházát, a népek barátságának emlékművét, a parlament épületét, a vidámparkot és az izsevszki állatkertet, ahol delfin- és fókashow részese lehettem.

Kinntartózkodásom két hete hamar eltelt. Szakmai célú utazásom során rengeteg hasznosat tanultam, amit, reményeim szerint a későbbiekben, további kutatásaim, publikációim során eredményesen tudok hasznosítani. Látogatásom során mindenütt éreztem az emberek melegszívűségét, vendégszeretetét, segítő szándékát. Köszönöm

A Szent Mihály-székesegyház

vendéglátóimnak a színvonalas programokat, amelyek életre szóló élményt nyújtottak számomra. Külön köszönetemet fejezem ki az Oroszországi Föderáció Nagykövetsége katonai és légügyi attaséjának, Maxim Vorobjev ezredes-

nek és első helyettesének, Alexej Zarudnyev ezredesnek, hogy lehetővé tették a látogatásomat Izsevszkben.

Surányi Barnabás zászlós

Fotók: a szerző felvételei és archívuma

Tisztelgés a világhírű konstruktőr szobránál

Hadiérettségi, avagy nincs új a nap alatt

A hazánkat sem kímélő világjárvány érintette az oktatást, az iskolákat is. Digitálisan tovább folyt az ismeretek átadása, de szükség volt a középiskolai tanulmányok befejezésének számonkéréssel történő igazolására is, nem utolsósorban az egyetemi felvételek miatt. Ezt a megméretetést nálunk mintegy másfélszáz éve az érettségi vizsga jelenti. Természetesen a rendkívüli körülmények között a vizsgát nem lehetett a hagyományos módon megoldani, számos változást, óvintézkedést kellett bevezetni, de végül is megtörtént a maturálás. Hasonló eset már előfordult az oktatás történetében, igaz, nem békeidőben – de napjainkban is háborút kell viselni, még hozzá egy eddig nem ismert veszedelmes ellenséggel.

Az első világháború csatái hatalmas véráldozatot követeltek, egyre több katonára volt szükség. A mozgósított korosztályokon kívül önkéntesek jelentkezését is szorgalmazták, a háborús propaganda nagyon sokat tett ezért. Nem csodálkozhatunk, hogy mindent a háborúnak és a remélt győzelemnek rendelték alá, hadban álló országban ez természetes. A propaganda behatolása az iskolákba nem használt az oktatásnak. Támogatták, hogy a gyerekek háborús témájú rajzokat készítsenek. „Fiúk vágtazó paripákat, csákós huszárokat, olyik-másik Zeppelin-gömböt, ágyút, szuronyrohamot, a legtöbben csatateret rajzolnak, míg a leányok a sebesültek gondozását, hósapkák kötését, katonák búcsúztatását vetik papirosra...” – számol be a Világ című lap, közölve, hogy a főváros elrendelte a rajzok összegyűjtését, hogy „a kései utókor lássa a huszadik szá-

Érettségire készülő diákok tanárukkal

zad gyermekeit, mint él lelkében a háború, mint gondolt szeretettel a katonákra”. A tananyagot igyekeztek aktualizálni, katonanótákat énekeltettek, a dolgozatok a hadihelyzetet tükrözték. Néhány kiadott dolgozattal: A magyar katona, Levél a harctérre, Katonánk karácsonya, Buzdító beszéd a harcba indulókhöz, Búcsúzás a harcba induló iskolatársaktól. Még konkrétabb volt, amikor a tanulóknak egy szakasz vezetőjeként roham előtti lelkesítő beszédet kellett intézni „alárendeltjeihez”, ennek szövege volt a dolgozat.

A háború egyre nagyobb áldozatokat követelt a hátországtól, beleértve az oktatási intézményeket is. Kevesebben tanítottak, a tanárok felét behívták – ne felejtjük, hogy ekkor még nagyon kevés volt a női tanerő, főleg férfiak tanítottak –, a megmaradtakra több óra jutott, ezenkívül nem iskolai feladatokkal (pl. ételkészítések kiosztása) terhelték őket. Az iskolaépületeket gyakran igénybe vette a katonaság elszállásolás vagy kórház céljára. Az osztályo-

kat anyagihiány miatt gyengébben fűtötték és világították, továbbá bevezették a délutáni tanítást is. Rövidebb lett a tanév, csak októbertől májusig tartott, és az órákat is megkurtították. „Redukálni kell a tananyagot a legszükségesebbre” – írta a Tanító című lap 1914 szeptemberében, de hozzátette: „Ima, lelkesítő, hazafias dal éneklése naponta legyen”. Tervek születtek arra, hogy „ellenséges nyelvek”, így az angol és francia tanítása helyett a bolgár és török szövetséges nyelvét oktassák.

A behívások miatt megfogyatkozott tantestületek nehezen bírták az összevont, nagy létszámú osztályokkal. A fegyelem meglazult, a bevonult apák és a pótlásukra munkába járó anyák nem tudták ellenőrizni gyermekeik szabadidejét. Mindez az iskolai oktatás színvonalának érezhető csökkenéséhez vezetett, ami a háború második-harmadik évében már nyilvánvaló és letagadhatatlan volt. Megnyilvánult ez abban a szomorú tényben, hogy az enyhülő számonkérések ellenére ugrás-

szerűen megnőtt a bukások aránya, a külvárosokban például a háború előttinek a duplájára. A középiskolákban rontotta a helyzetet, hogy a veszteségek növekedésével, az „emberanyag” fogyatkozásával párhuzamosan szükségessé vált a 17-18 éves diákok behívása.

Az iskolák megpróbálták segíteni a frontra menő diákjaiknak. Eleinte csak korábbi időpontban, külön levizsgáztatták őket, beleértve az érettségit is, később a már bevonultak is ún. hadiériettségig tehettek. Ez csak szóbeli részből állott – ellentétben az idej hazai érettségivel. Jankovich Béla kultuszminister felszólította az iskolákat a tananyag lényeges részének március végéig való befejezésére. A részleteket a művelődési, ahogy akkor nevezték kultuszminisztériumnak kellett meghatározni, és ez meg is történt az 1915. évi 313. sz. elnöki rendeletében, amely a „tényleges népfőlkelési szolgálatra behívandó” diákokról intézkedett. Már bevonulás előtt egy héttel kiadható volt az érettségi bizonyítvány, ha egy külön értekezlet az illetőket addigi előmenetelük alapján „érettnak nyilvánította”. De nem sokáig ünnepelhetnek: „A hadi érettségi vizsgálatok befejezése után a tanulók éretten várják a király hívó szavát”, amely a harctérre szólítja őket. 1916-ban újabb könnyítést kaptak: a frontról érkezetteknek „magánvizsgát” engedélyeztek. Később a bizonyos kitüntetésekkel rendelkezők vizsga nélkül is megkapták a bizonyítványt.

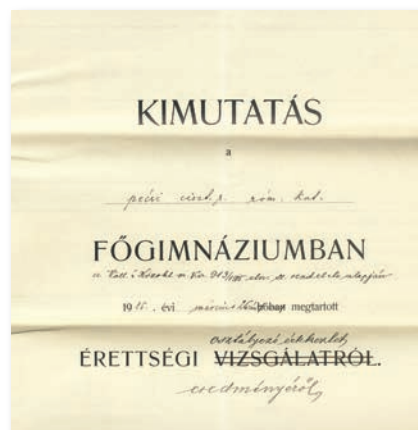
A részletekbe menő intézkedéseket a törvény az illetékes minisztérium, azaz a magyar királyi Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium hatáskörébe utalta át. A tanulmányok ilyenforma megszakításairól, befejezéséről, osztálybizonyítvány, érettségi bizonyítvány megszerzéséről, kiadásáról számos rendelet született a háború ideje alatt. A legvilágosabban és érthetőbben a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1915. évi 913.

számú elnöki rendelete fogalmaz a témában a „tényleges népfőlkelési szolgálatra behívandó főiskolai, középiskolai és a középiskolákkal hason rangú intézetek növendékei részére nyújtandó tanulmányi kedvezményekről”, amelyet valamennyi középiskolai igazgatónak elküldtek.

Az eddigi rendtől eltekintve tehát a háború évei alatt még több időpontban tartottak érettségi vizsgákat az iskolák. Fontos volt az érettségi, mert általa a bevonuló ún. „egyéves önkéntes” lehetett, tizedesi rendfokozatot kapott, tartalékos tiszti vizsga után hadapród őrmesterré, rövid szolgálat után zászlóssá vált.

A hadiériettség intézményének emléke sokáig fennmaradt, összefonódott a háború más emlékeivel, szépirodalomban és visszaemlékezésekben gyakran előfordult. Mint sokan leírják, néha szinte formális volt: kinek lett volna szíve a lövészárok poklából jövő gyerekembereket faggatni? Már a korabeli köznyelv is „kegyelemériettséginek” nevezte a hadiériettségig. Berkeszi István temesvári iskolaigazgató könyvében borúlátón jósolta: „Nagyon meg fog látszani, hogy kik azok, akik rendes és kik, akik hadiériettségin mentek keresztül”. Ez olyannyira így volt, hogy például a Műegyetemen a háború után külön tanfolyamokat indítottak a középiskolai anyagból a hadiériettségizett hallgatók számára. Itt kell megjegyeznünk, hogy a felsőoktatásban szintén volt mód a bevonult diákok vizsgáinak letételére, és természetesen velük se voltak túlságosan szigorúak, mivel ekkoriban az egyetemeken nem volt kötelező bejárni, gondoljunk csak az ún. „mezei jogászokra” vagy a másutt lakók „vicinális doktorátusára”.

Erich Maria Remarque Nyugaton a helyzet változatlan című világhírű háborús regényében többször felbukkan egy Müller nevű bajtársa, „aki még tankönyveket cipel magával és hadiériettségiről álmodzik: pergőtűz közben tételeket

Osztályozóértekezletről készült jegyzőkönyv

magol!”. Megtudjuk a könyvből, hogy rajta kívül álló okból mégse tehetta le a hadiériettségig: „Müller meghalt. Közvetlen közelről világítógolyót lőttek a gyomrába.” A fronton lévők szenvedéseire gondolva mi sem irigyelhetjük a valamivel könnyebb érettségit tőlük. Valószínűleg az iskolai élet éveig tartó zavara és a háború friss emléke játszott közre abban, hogy a néhány hónappal később létrejött Tanácsköztársaság eltörölte az érettségi intézményét. Maga a hadiériettség bizonyos vonatkozásban még a 20-as években is fennmaradt: a hadifogságból évek múltán hazaérkezők pótolhatták így kényszerűen félbeszakított tanulmányaikat.

Már nincsenek köztünk az annak idején hadiériettségizett egykori katonák. Az első világháború viszontagságai között némi könnyebbség volt számukra, hogy folytathatták tanulmányaikat, amit egy mára szinte elfeledett korabeli újítás tett lehetővé. Nemcsak a lövészárokban, de a tanteremben is helytállhattak.

Róbert Péter

Felhasznált irodalom:

Bihari Péter: Lövészárok a háttérben. Napvilág Kiadó, Budapest, 2008

Nagy háború írásban és képen (blog)

Illusztráció: nagyhaboru.blog.hu, mnl.gov.hu

Egy magyar altiszt írása és fotója a frontvonalból

TISZTELT SZERKESZTŐSÉG!

A Honvéd Altiszti Folyóirat 2012/5. számában hangulatos képet közölt ezzel az aláírással: *Feladatra bárhol és mindig készen! Magyar katonák Palesztinában. Flóriánsz Alfonz felvétele az Érdekes Újság számára, 1918. Gulyás Pál Magyar írók élete és munkái című műve IX. kötetének 253. hasábján mindössze ennyit ír a fotográfia készítőjéről: „tiszthelyettes - 1916: m.[magyar] üteggel Palesztinában harcolt. - Cikkei: P. Hírl. (1916/17).” Ebből kiderül, hogy a tudós életrajzíró olvashatta az itt bemutatandó cikket, amely a Pesti Hírlap 1917. július 8-i számának 11. oldalán látott napvilágot, s híven tükrözi egykori altisztjeink aprólékos megfigyelését és emberséges együttérzését. Kívánjuk, hogy a kései utódokat ez az egykori írás is élményeik megörökítésére ösztönözze.*

Dr. Töttös Gábor nyugalmazott főiskolai docens

Aratás a sivatagban

Sivatag, 1917 pünkösd hétfőjén. Itt, minálunk vége van már nemcsak a tavasznak, de az aratásnak is. A tavasz, amilyen hirtelen jött, oly hirtelen el is tűnt, tért engedve a rettentő hőségnek. Még csak sáskajárás sem volt az idén, pedig

ez errefelé minden évben szokott lenni. Az idevaló napkeleti bölcsek és vén arabok a nagy ágyúzásnak tulajdonítják a veszedelem elmaradását.

Megvolt az aratás is. Fekete, beduin-kezek tördelték le a szomorúan barnára égett „ritkaszép” árpakalászokat, amelyek alig búj-

nak elő a forró homokban, és a nagy hőségben, máris megérnek. Az arabok és beduinok nem törődve a háborúval, az ágyúzással, a szigorú tilalom ellenére learatták nemcsak az állásaink mögött elterülő tenyérnyi árpaföldeket, de még az állásaink előtt levő és golyóktól feltúrt árpájukba is be-berészkedtek.

Mulattunk rajtuk eleget. Nem egy jó magyar torokból fakadt föl harsány kacaj ennek a nem mindennapi aratásnak láttára. Kivonult az egész família, pereputyostól, mindenestül. Elöl a család feje, holmi bibliai vénségű, szomorú arab, maga után vonszolva még vénebb tevéjét, melyen üres zsákfélék lógnak. Utána három-négy szamár szépen libasorban, lelógó fülekkel viszi az édes terhet. Az édes teher az öreg arab két-három felesége, akik előkelő grandezzával [méltósággal, büszkeséggel – a szerk.] trónolnak a roskadozó csacsikon. Nem sokat látni belőlük. Tetovált arcukat mindenféle régi pénzdarab fűdi el, amelyek zsinórra fűzve csüngnek le a hajukból. Ruhájuk egy fűdőköpenyre emlékeztető valami, amelyet kacéran ide-oda csapkod a szél és amely alól kecsesnek nem éppen nevezhető, karikákkal díszített és jókora hosszúságú lábcskák lógnak a semmiségbe.

Mindeniknek a karján egy-egy fekete rajkó, aki folyton bömböl és rugdalózik, amivel valószínűleg jóllakott voltát igyekszik demonstrálni.

Ezenkívül a hölgyecskék valamennyien még egy fél tucat öszszekötözött tyúkot is cipelnek magukkal, amelyek helyszűke miatt már csak a szamar nyakán lógnak le két oldalról. Ezek viselkednek még aránylag a legcsöndesebben és csak olyankor háborodnak föl, ha a csacsi hosszú füle legyezgetés közben hozzájuk verődik.

A szamarak mellett a már szaladni tudó gyerekek róják a forró homokot. Éretlen datolyát majszolnak, s folytonosan visszafordulnak a sántikáló kutya felé, amely tisztességes távolságban, kilógó nyelvvel zárja be a groteszkszenetet.

Így vonul a família az árpaföldre. Odaérve a tevét lefektetik, a sza-

marak megszabadulnak édes terhüktől, s az egész család nekifog a kalásztörésnek.

Egy darabig megy a munka, de hirtelen látni lehet, hogy az egész család hátat fordítva az angoloknak, leguggol és ebben a pillanatban már meg is jelenik fölöttük a srapnel- [repeszgránát, robbanólövedék – *a szerk.*] felhő. De nincs baj. Megy a munka tovább. Kis idő múlva megismétlődik ez a jelenet, míg csak az angolok el nem unják a dolgot és sűrűbben tüzelnek. Most már a família sem veszi tréfára a dolgot és gyorsan fölszedelőzködve el akar szaladni. Igen ám! Csakhogy a teve nem hajlandó fölkelni, mert ő neki nem imponál a srapnel. A szamarak is ilyenkor csökönysődnek meg és nem mozdulnának a sivatag minden kincséért sem.

Ekkor változik meg a kép és éri el leghumorosabb részét. Most az

öreg húzza a tevét, a bájos feleségek pedig a gyerekekkel együtt tolják a szamarakat, amelyek nem tudván mire vélni a változást, nagy fejüket egymás felé fordítva irtózatosságnak ordítanak.

Mikor végre sikerül a szorgalmas famíliának kikerülni a veszedelmes zónából, megállnak és várnak, amíg csillapodik az angliások dühe. Aztán újra nekivágnak a kockázatos vállalkozásnak mindaddig, amíg mégis csak learatják silány árpájukat.

Katonáink, akik nagyobbbrészt gazdaemberek, csodálkozással nézték végig ezt a különös aratást. Most már ennek is vége. Még kihaltabb lett a sivatag. Elköltöztek a beduinok, a fecskék, a gólyák, csak mi maradtunk itt meg az angolok, hogy továbbra is farkasszemmel nézzünk a forró homokban.

Flóriánsz Alfonz

Húsvét másként

A Honvéd Altiszti Folyóirat eddigi „világ körüli utazásának” napjainkban bizony lényeges korlátozó tényezői vannak. A déli régióban tett látogatás során, a kialakult veszélyhelyzetre való tekintettel, az Örök Város kiüresedett terén kiadványunk sem keltett feltűnést. Az egyik legnagyobb keresztény ünnepünkön, a húsvét idején most mindannyian otthonunkban maradtunk; így a felvételen látható téren a történelem korszakait felidéző alkotások mellett csupán a biztonságot szolgáló helyi rendőrség tagjaival találkoztunk.

A Szent Péter-bazilika a római katolikus egyház első számú szentélye, a négy nagy bazilika egyike, a világ második legnagyobb keresztény temploma. A Vatikán állam területén épült, befogadóképessége 60 000 főre becsülhető. A bazilikát II. Gyula

pápa idejében, a 16. század elején kezdték építeni, az akkor részlegesen lebontott régi római Szent Péter-bazilika helyére. A munkálatok az alapkövetéssel kezdődtek el 1506. április 18-án. A monumentális alkotás építését több mint száz év elteltével fejezték be.

A bazilika építésének befejezése után szükségessé vált egy megfelelő nagyságú tér kialakítása, ahol a szentélyen kívül rekedt hívek részesei lehetnek az egyházi eseményeknek, részt vehetnek körmeneteken. A tér kialakításával kapcsolatos munkálatok VII. Sándor pápa megbízásából 1657-ben kezdődtek, majd tíz évvel később fejeződtek be.

A tér egyik sajátos szimbóluma az a 8 méter magas alapon nyugvó 25 méter magas, egy darab vörös márványból faragott obelisz, amely az egyiptomi Héliopolisból származik. Az időszámításunk szerint 37-ben, Caligula idejében Rómába szállított oszlopot az akkori cirkusz mellett állították fel. Majd mintegy 1500 évvel később, V. Szixtus pápa parancsára helyezték át a Szent Péter tér közepére. Domenico Fontana irányítása mellett az oszlop mostani helyére történő átszállítása négy hónapig tartott, és több száz ember munkáját vette igénybe.

Ilyen magányban a tér ritkán látható a Via della Conciliazione irányából.

Szöveg és kép: dr. Murinkó Attila ezredes

Visszafogott történelmi találkozás

A COVID-19 vírus hatására kialakult helyzetre való tekintettel idén a korábbiaktól lényegesen eltérően alakult március 15-i nemzeti ünnepünk; a különböző helyszíneken sajátos korlátozások betartásával emlékeztünk ország-szerte az 1848–49-es forradalom és szabadságharcra. Az érvényben lévő biztonsági előírásokat szem előtt tartva álltunk meg egy rövid időre a Székesfehérvárhoz közeli Pákozdi településen. Kárpáti Őrvezető – az 1889-ben felállított emlékműnél – a Magyar Honvédség születésének 170. évfordulójára emlékező címlappal megjelent

Honvéd Altiszti Folyóiratot kezében tartva kapcsolta össze a jelent a múlttal.

Érdeemes megemlíteni, hogy történelmünkben két nagy csata megvívására került sor ebben a térségben. Az „első pákozdi csatát” 1593. november 3-án vívták meg az egymással szemben álló felek, a magyar–német keresztény csapatok a törökökkel. A második, közismertebb eseményre 1848. szeptember 29-én került sor Pákozdi, Sukoró és Pátka térségének lankás táján.

*Lejegyezte és fényképezte:
dr. Murinkó Attila ezredes*

MÁJUS 21.

Fotó: Kertész László

A MAGYAR HONVÉDELEM NAPJA

Köszönjük a magyar katonák elkötelezett szolgálatát.
Legyünk büszkék a teljesítményükre!

Vigyázzunk egymásra!

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

A ZRÍNYI KIADÓ ÚJDONSÁGA

OLAJHÁBORÚ

ANGOLSZÁSZ LÉGITÁMADÁSOK
A MAGYAR OLAJIPAR ELLEN 1944–45-BEN
CSEH VALENTIN

Szerző: Cseh Valentin
Megjelenés éve: 2020

WEBÁRUHÁZUNKBAN
AKÁR **25%**
KEDVEZMÉNNYEL IS
VÁSÁROLHAT

A Zrínyi Kiadó gondozásában megjelent könyv Cseh Valentin legújabb kutatásait foglalja össze. A Magyar Olaj- és Gázipari Múzeum történész-muzeológusa a második világháború egyik kulcskérdését, a kőolajtartalékok megszerzésének témáját járja körül. Ma már tudjuk, hogy a tengelyhatalmak ebben alulmaradtak a szövetségesekkel szemben, amiben komoly szerepe volt az angolszász légi erők úgynevezett olajháborújának is.

A kötet a magyar olajipar ellen 1944–1945-ben végrehajtott amerikai és brit légitámadások históriájáról szól. Ez a történet se nem szép, se nem dicsőséges, sokkal inkább sajnálatos, tragikus és küzdelmekkel teli. Egy iparág pusztulását követhetjük nyomon, de a sorscsapások alatt nyögő olajiparon keresztül bepillantást nyerhetünk a magyar nép emberfeletti küzdelmébe egy kilátástalannak tűnő harcban.

A könyv gazdagon illusztrálva, szakmai alaposággal és igényességgel foglalja össze e hadtörténelmi eseményt, rávilágítva annak hátterére és mozgatórugóira a jobb megértés érdekében. Kutatóknak és a téma iránt érdeklődőknek is fontos forrás lehet.

Zrínyi Kiadó – HM Zrínyi Nonprofit Kft. • Cím: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/B
Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9.00–15.00 • Telefon: 06 1 459 5373
E-mail: gyor.edina@hmzrinyi.hu, bartha.cynthia@hmzrinyi.hu

www.hmzrinyi.hu

Mátyás király bélyegen

I. Mátyás, születési nevén Hunyadi Mátyás (Kolozsvár, 1443. február 23. – Bécs, 1490. április 6.) egyik legnevesebb és legmeghatározóbb középkori magyar királyunk. Nevét számos katonai alakulat vette fel.

A Magyar Királyi Posta 1940-ben 5 címletből álló emlékbélyeg-sorozatot bocsátott ki Hunyadi Mátyás születésének 500. évfordulójára. (Mátyás király születési éve ez időben még vitatott volt. A 20. század második felében megjelent lexikonok 1443-at adnak meg, a régebbi irodalomban az 1440 „körül” dátum szerepel – írja a Magyar Posta és Illetékbélyeg katalógus 2012–2013. Philatelia Hungarica Kft., 81. oldal.)

Az emlékbélyegek kiadására az Erdélyi Férfiak Egyesülete tett javaslatot. A bélyegképet meghívásos pályázaton nyert megbízás alapján Tóth Gyula tervezte. 1940. július 1-jével bocsátották forgalomba, 1940. december 31-ig terjedő érvénnyel. Valamennyi kincstári postahivatal árusította, a Bélyegértékesítő Iroda csak sorozatban értékesítette. Az árusítást 1940. szeptember 30-ával be-szüntették.

A 6+3 filléres címleten a Hunyadi család rózsza alakú díszítőményen nyugvó családi címere, a holló látható, amint faágon állva csőrében gyűrűt tart; jobbról fent félhold és csillag.

A 10+5 filléres címleten a vajdahunyadi vár látható, „HUNYADVÁRA” felirattal.

A 16+8 filléres címleten Mátyás király balra néző, babérkoszorúval díszített portréja látható, előtte két sorban az „1440–1490” születési és halálozási évszámok.

A 20+10 filléres címletet Mátyás király kolozsvári lovasszobra díszíti, amit Fadrusz János alkotott.

A 32+16 filléres címlet állványon lévő nyitott kódexet ábrázol.

A 6+3, 16+8 és a 32+16 filléres címletek álló téglalap alakúak, bélyegképméretük 22×33 mm. A 10+5 és 20+10 filléres címletek fekvő téglalap alakúak, bélyegképméretük 33×22 mm.

Nyomták az Állami Nyomdában raszteres mélynyomással.

Humor

Jó pasi

Két szőke sétálgat a Hősök terén. Megállnak Szent István szobra előtt, elmélyülten nézegetik.

Egyszer csak megszólal az egyik:

– De jó pasi!

– Nézd – feleli a másik –, még a telefonszámát is ideírták: 997-1038. Kár, hogy nem tudjuk, hogy vodafonos, telenoros vagy telekomos.

Kiképzés

Túlélőkiképzés az Egyesült Államokban, a kiképző épp a vadállatokról tart előadást.

Az egyik katona megkérdezi:

– Mi a különbség a barna medve és a grizzly között?

– Ó, fiam, ez igen egyszerű. Mászon fel egy fára, ha maga után mászik, akkor barna medve, ha a pedig magával együtt dönti ki a fát, akkor grizzly.

Bizonyítvány

Kovács törzsőrmester Szabó őrmesternek dicsekszik:

– Képzeld őrmester, az én fiamnak olyan jók a jegyei, hogy biztosan tudós lesz! És a magáé?

Szabó gondolkodik, majd megszólal:

– Jelentem, az én fiam biztosan nagyon bátor hős lesz.

– Hogyhogy? – kérdezi a törzsőrmester meghökkenve.

– Hát, aki ilyen bizonyítvánnyal haza mert jönni, az nagyon bátor.

Átképzés

Nagy tizedes úgy dönt, miután lejárt a szerződése, hogy szobafestő-mázoló lesz.

Az első munkanapján így szól a mester:

– Na, János, akkor egy egyszerű munkával kezdjen. Fesse le az ablakokat!

Másfél óra múlva Nagy megszólal:

– Mester, az ablakokkal már kész vagyok, a kereteket is lefessek?

Papucs

Nagy szakaszvezetőt ugratják a társai:

– Te, Béla, igaz, hogy nálatok az asszony viseli a nadrágot?

– Dehogysis! Én viselem. Sőt, én mosom és vasalom is.

Vakrandi

Libovits őrmester családalapításra készül. A helyi lap társkereső rovatában talált hirdetésre rögtön pozitív választ érkezik, elkezdik szervezni az első randevút.

Az őrmester veszi a bátorságot és felhívja leendőbelijét:

– És honnan foglak majd megismerni?

– 165 cm magas vagyok és 54 kiló – feleli a hölgy. – És én téged hogyan ismerlek fel?

– Lesz nálam mérőszalag és mérleg – hangzik a válasz.

Mozgásszegény életmód

Két katonafeleség arról beszélget, hogy milyen jó lenne többet mozogni.

– Képzeld – meséli az egyik –, megpróbáltam a férjemnek a tudtára adni, hogy jön a születésnapom, és szeretnék egy kerékpárt. Mondtam neki, hogy szeretnék többet mozogni, mondjuk a friss levegőn pedálozva.

– És megkaptad a kerékpárt?

– Azt nem, de a régi varrógépet kivitte az erkélyre.

Túlélőkiképzés Erdélyben

Mi a rövidlító különleges művelti utolsó kérdése a gyakorlaton?

– Mondja, maga nyáron is mindig bundában szedi a málnát?

HONVÉD ALTISZTI FOLYÓIRAT

Megjelenik évente hat alkalommal,
minden páros hónapban

Kiadja a Magyar Honvédség Parancsnokság

A KIADÁSÉRT FELEL:

Dr. Böröndi Gábor altábornagy

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

Elnök:

Kriston István főtörzszászlós,
a Magyar Honvédség vezénylőzászlósa

Tagok:

Balog Sándor főtörzszászlós
Bálint Ákos főtörzszászlós
Bogya Sándor főtörzszászlós
Dr. Murinkó Attila ezredes
Soós Lajos főtörzszászlós
Tigyi István Zsolt főtörzszászlós
Tömösközy Tamás Kálmán zászlós

A folyóirat kiadásában és terjesztésében közreműködik a HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság

FELELŐS VEZETŐ:

Kulcsár Gábor ügyvezető

ÁGAZATI IGAZGATÓ:

Dr. Bokodi-Oláh Gergely

SZERKESZTŐSÉGVezető:

Dr. Isaszegi János ny. vezérőrnagy

Felelős szerkesztő: Kiss Zoltán

Olvasószerkesztő: Eszes Boldizsár

Szerkesztő: Gáspár Katalin

Korrektor: Apagyiné Gáspár Jolán

Tervezőszerkesztő: Gábor Mariann

Címlap: Tigyi István Zsolt főtörzszászlós

Szerkesztőségi titkár: Pásztor Júlia

A szerkesztőség címe:

1087 Budapest, Kerepesi út 29/B

Telefon: 272-02, 459-5355,

fax: 459-5354

e-mail-cím: kiss.zoltan@hmrzinyi.hu

pasztor.julia@hmrzinyi.hu

Nyomdai kivitelezés:

HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs

Szolgáltató Közhasznú

Nonprofit Kft. Sokszorosítóüzem

Felelős vezető: Pásztor Zoltán

Ár nélküli, belső terjesztésű kiadvány.

HU ISSN 1586-2917

A folyóirat teljes terjedelmében olvasható

a www.honvedelem.hu portál

kiadványok rovatában

A Honvéd Altiszti Folyóirat tagja

az Európai Katonai Sajtószövetségnek (EMPA)

Történelmi visszatekintés

A Nagy Háború megjelenése a falerisztikában

A falerisztikát, a kitüntetésekkel, rendjelekkel, díszjelekkel, kitüntető érmekkel és ezek viselésével, adományozási irataival stb. foglalkozó történeti segédtudományt a 19. század közepén kezdték művelni mint a heraldika egyik ágát, majd az 1970-es években vált önállóvá.

TALÁN MÁR EKKOR ELKEZDŐDÖTT

Az 1913. július 9-én alapított Mozgósítási Keresztet (vagy az 1912-1913-as Emlékeresztet) a hadsereg azon tagjai számára adományozták, akik az 1912-es mozgósításkor tényleges katonai szolgálatra voltak behívva a balkáni háborúk miatt, és legalább négyhavi szolgálatot teljesítettek. Az Osztrák-Magyar Monarchia az ekkor fennálló háborús veszély miatt kénytelen volt részleges mozgósítással előkészületeket tenni. Ennek elmúltával leszereltette a tényleges állományon felül behívott katonákat, akik ezután emlékkeresztet kaptak. A mozgósítás gyakorlatilag a hadsereg minden egységét érintette. Egymillió példányban adományozták.

AZ ÁLLOMÁNY SZOLGÁLATÁNAK ÉVEK UTÁNI ELISMERÉSE

Az állomány tényleges szolgálatát különböző kitüntetésekkel ismerték el. Képünkön a „Legénységi Szolgálati Jel 6 év után” látható.

A KATONAI ÉRDEMEK ELISMERÉSÉNEK KIFEJEZÉSE

A Katonai Érdemérem vagy Signum Laudis I. Ferenc József magyar király által alapított kitüntetés. Az alapítást megelőzően írásban adott dicséretként létezett, melyet ekkortól már „látható jel”, érdemérem is kísért; a kitüntetés hátlapján olvasható SIGNUM LAUDIS, vagyis a DICSÉRET JELE felirat is erre utal. A képen a Nagy Katonai Érdemérem kardokkal látható.

AZ URALKODÓ UTOLSÓ ÉVÉNEK KERESZTJE

Az Érdemkeresztet szintén I. Ferenc József alapította 1849. december 2-án a kiváló érdemek jutalmazására az alacsonyabb polgári és tiszti állomány részére. Az eredetileg négy fokozatba sorolt Érdemkeresztet 1916. április 1-jén az uralkodó további két fokozattal bővítette, a haderő legénységi állománya számára. A képen a Koronás Vas Érdemkereszt látható.

*Összefoglalta és a felvételeket saját gyűjteményéből készítette:
dr. Murinkó Attila ezredes*